

Utjecaj COVID-19 na osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj

Vajdić, Laura

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:129:011060>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zagreb

Specijalistički diplomski stručni studij

Financijski menadžment

LAURA VAJDIĆ

**UTJECAJ COVID-19 NA OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

SPECIJALISTIČKI ZAVRŠNI RAD

Zaprešić, 2020. godine

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zagreb

Specijalistički diplomski stručni studij
Financijski menadžment

SPECIJALISTIČKI ZAVRŠNI RAD

UTJECAJ COVID-19 NA OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ

Mentor: dr.sc. Josip Kereta, prof.v.š.

Naziv kolegija: Financijski rizici

Studentica: Laura Vajdić

JMBAG: 0234044989

Sadržaj

Sažetak	4
Summary	5
1 UVOD	6
1.1 Predmet i cilj rada	6
1.2 Izvori podataka i metode prikupljanja	7
1.3 Sadržaj i struktura rada	7
2 OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA	8
2.1 Pojam osiguranja i njegove značajke	8
2.2 Klasifikacija osiguranja	10
2.3 Osnovni elementi osiguranja	13
2.4 Premija osiguranja	18
2.5 Gospodarski aspekt osiguranja	22
2.5.1 Pregled razvoja osiguranja	22
2.5.2 Tržište osiguranja	23
3 RIZICI	27
3.1 Definicija poslovnog rizika	28
3.2 Poslovni rizici i osiguranje od poslovnih rizika u trgovini	31
3.3 COVID-19 kao rizik	33
4 REZULTATI ISTRAŽIVANJA	37
4.1 Analiza ankete	37
4.2 Analiza poslovanja osiguravajućih društava	43
5 ZAKLJUČAK	54
Popis literature	56
Pregled tablica i grafičkih prikaza	57
TABLICE	57
GRAFIKONI	57
PRILOZI	59
Životopis	61

Sažetak

Pojava novog i nepoznatog virusa COVID-19 te proglašenje epidemije u Republici Hrvatskoj uvelike su promijenili svakodnevicu. Osim što su donesene mnoge mjere koje direktno utječu na način življenja, pandemija se značajno odrazila na poslovanje sektora finansijskih usluga i na gospodarstvo, kako domaće tako i globalno. Iako se posljedice novonastale situacije ne mogu u potpunosti prezentirati niti predvidjeti kako će se iste odraziti u budućnosti, prikazati će se kako osiguravajuće kuće u Republici Hrvatskoj posluju te kako se već spomenuta pandemija odrazila na njihovo poslovanje.

Ključne riječi: osiguravajuća društva, COVID-19, rizik

Summary

The appearance of the new and unknown virus named Covid-19, as well as the proclamation of the pandemic in the world, therefore also in Croatia, has changed our conventional lifestyle on a larger scale than it was expected. Apart from the numerous restrictions and measures that are directly affecting our way of living, the pandemic has greatly influenced the field of financial services and the economy, both global and domestic. Although the consequences can not be clearly perceived and their impact on our future can not be predicted yet, this thesis will present the affect that the aforementioned pandemic has had on the insurance companies in the Republic of Croatia, and the way they are coping with it.

Keywords : insurance companies, COVID-19, risk

1 UVOD

1.1 Predmet i cilj rada

Pojava i širenje nove zarazne bolesti odrazila se na globalnoj razini. Utjecala je na sve aspekte života. Pojava virusa COVID-19 prisilila je da se promijene ustaljene navike i ponašanje. Ova novonastala situacija utjecala je i još uvijek utječe na sve, a naročito na poduzeća. Prisilila je na prilagodbu i promjenu načina komunikacije, rada te pokazivanje društveno odgovornog ponašanja. Ono primarno, u situaciji u kojoj se svijet nalazi, jest suzbijanje pandemije i spašavanje ljudskih života, a tek onda sanacija posljedica koje će pandemija ostaviti na gospodarstvo. Iako površnim sagledavanjem situacije izgleda da su uslužne djelatnosti najviše pogođene ovom krizom tomu nije baš tako. Svi su sektori, na ovaj ili na onaj način, povezani. Jedan utječe na drugi i lako se iščitava primjer lančane reakcije. Reprezentativan je primjer novih mjera i zabrana održavanja svadbenih slavlja. Samim time pati mnogo djelatnosti, od restorana i prehrambene industrije do frizera, vizažista, muzičara, fotografa pa sve do tekstilne industrije.

Isto tako, kada su u pitanju osiguravajuća društva, zatvaranjem granica te prekidom javnog, gradskog i međugradskog prometa došlo je do narušavanja financijske stabilnosti autoprijevoznika. Autoprijevoznici bili su prisiljeni staviti svoja vozila u mirovanje i odjaviti ista što je direktno utjecalo i na osiguravajuća društva. Zatvaranjem granica i onemogućavanjem putovanja smanjuje se broj ugovorenih putnih osiguranja. Konkretno brojke i istraživanje prikazati će koliki su stvarni utjecaji, točnost naših pretpostavki te kako se osiguravajuća društva nose s novonastalom situacijom koja će tek uzeti maha.

Istraživački problem koji se obrađuje u diplomskom radu je uspješnost poslovanja osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj. Predmet istraživanja ovog diplomskog rada je pandemija korona virusa, odnosno bolesti COVID 19 i utjecaj na rezultate poslovanja osiguravajućih društava.

U skladu s istraživačkim problemom i predmetom istraživanja cilj rada je putem provedene ankete među osiguravajućim društvima u Republici Hrvatskoj sagledati stavove i odnos prema korona krizi, te utvrditi vide li korona krizu osiguravajuća društva kao priliku ili kao prijetnju.

1.2 Izvori podataka i metode prikupljanja

Korišteni izvori podataka su znanstvena i stručna literatura u vidu knjiga, časopisa te podaci preuzeti sa službenih internetskih stranica Hrvatskog ureda za osiguranje te Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga. Izvori podataka odnose se i na rezultate istraživanja metodom anketiranja osiguravajućih društava.

Metode prikupljanja koje su korištene prilikom izrade ovog rada su: metoda deskripcije, komparacije, ankete te metoda analize. Metoda deskripcije je postupak jednostavnog opisivanja ili očitavanja činjenica, procesa i predmeta u prirodi i društvu te njihovih empirijskih odnosa i veza, ali bez znanstvenog tumačenja i objašnjavanja. Metoda komparacije koristiti će se prilikom uspoređivanja potrebnih podataka preuzetih sa službenih internetskih stranica Hrvatskog ureda za osiguranje te Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga. Metoda analize je postupak znanstvenog istraživanja raščlanjivanjem složenih pojmova, sudova i zaključaka na njihove jednostavnije sastavne dijelove i elemente.

Anketa je istraživački postupak kojim se neposredno, iz prve ruke, prikupljaju podaci o ekonomskim, demografskim, sociološkim, psihološkim i drugim osobinama određene grupe ljudi ili društvene zajednice.

Sekundarnim istraživanjem dostupnih financijskih podataka o poslovanju osiguravajućih društava, raščlanjivanjem i grupiranjem podataka, došlo se do spoznaja o uspješnosti poslovanja osiguravajućih društava u vrijeme pandemije.

1.3 Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od teorijskog i praktičnog dijela, a podijeljen je u 5 poglavlja. U uvodnom dijelu definiran je predmet istraživanja te se čitatelja upoznaje s problematikom istraživanja i strukturom rada. U drugom dijelu rada opisuju se pojam osiguranja kao i njegove značajke, objašnjavaju se osnovni elementi osiguranja te sadrži kratak gospodarski aspekt osiguranja. U trećem dijelu definira se poslovni rizik te se predstavlja nastanak krize i njen tijek. U četvrtom dijelu prikazani su rezultati ankete te analizirani podaci kako bi se prikazao utjecaj krize na broj osiguranja i zaračunate bruto premije izdvojenih vrsta osiguranja. Završno u petom dijelu nalazi se zaključak te slijede popis literature te pregled tablica i grafičkih prikaza.

2 OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA

2.1 Pojam osiguranja i njegove značajke

Udruživanjem u zajednicu rizika smanjuje se pojedinačni rizik i omogućuje ekonomski jednostavnija i rentabilnija zaštita od raznih opasnosti. Tom spoznajom čovjeka započinje razvoj naprednih oblika osiguranja. Uključivanje u takve zajednice najlakši je put do očuvanja imovine, zdravlja i života čovjeka. (Ćurak, Jakovčević, 2007.)

Osiguranje je pojam s kojim se svi gotovo svakodnevno susreću. Svaka osoba i njegova imovina neprekidno su izloženi raznim opasnostima koje vrlo često nije moguće unaprijed spriječiti ili predvidjeti. Preventivnim mjerama djelomično se mogu ublažiti štetne posljedice određenih opasnosti, no stvarnu i potpunu zaštitu nije moguće ostvariti. Tu dolazi do pojma osiguranja koji predstavlja organizirani oblik međusobnog pomaganja prikupljanjem sredstava za štetu koja bi tek mogla nastati. Osiguranje je preraslo u jednu od značajnijih djelatnosti koja, osim pružanja zaštite svojim članovima, utječe na cjelokupno gospodarstvo. (Klasić, Andrijanić, 2007.)

S obzirom na složenost osiguravateljne djelatnosti, osiguranje treba promatrati s različitih aspekata. Različiti autori navode više ili manje slične definicije, od kojih su odabrane sljedeće:

„Osiguranje sa stajališta pojedinca je gospodarski instrument kojim pojedinac zamjenjuje mali određeni iznos (premija osiguranja) za veliki neizvjestan financijski gubitak (neizvjesnost od koje se osiguravamo) koji bi postojao kada ne bi bilo osiguranja.“ (Vaughan, E. i J., 2000.)

„Osiguranje s motrišta društva je gospodarski instrument za smanjivanje i uklanjanje rizika procesom kombiniranja dovoljnog broja izlaganja istovjetnim rizicima, kako bismo mogli predvidjeti gubitke za promatranu skupinu kao cjelinu“ (Vaughan, E. i J., 2000.)

Osiguranje je, u suštini, udruživanje više ljudi koji su izloženi istim rizicima s ciljem zajedničkog podnošenja štete koja će zadesiti samo neke od njih. (Andrijanić, Gregurek; Merkaš, 2016.)

„Najjednostavnije rečeno, osiguranje je zasebna financijska djelatnost koja financijski pokriva i nadoknađuje rizike. Glavna obilježja moderne industrije su ta da ona kao institucionalni investitor prikuplja i raspoređuje nacionalnu štednju, pokriva rizike i nadoknađuje štete, sudjeluje na tržištu kapitala povećanjem ponude kapitala snižavajući tako njegovu cjelinu, kroz jamstva ekonomskih i financijskih pothvata djeluje na stabilnost i sigurnost poslovnih ljudi i

građana, ulaže i razvija industriju, povećava zaposlenost i tako olakšava stanje u socijalnoj sferi te na taj način povećava porezne izvore.“ (Andrijanić, Gregurek; Merkaš, 2016.)

„Dakle, osiguranje je općenito metoda transfera rizika s osiguranika na osiguravatelja, koji prihvaća da nadoknadi slučajne štete onima kod kojih su nastale i raspodjeli ih na sve članove rizične zajednice na načelima uzajamnosti i solidarnosti.

Osnovne sudionike u osiguranju čine: osiguravatelj, ugovaratelj osiguranja, osiguranik (ili korisnik osiguranja) i reosiguratelj.

Osiguravatelj je društvo za osiguranje, osiguravajuće društvo ili osiguravajuća kompanija, odnosno pravna osoba, nebankarska financijska organizacija na financijskom tržištu koja prikuplja novčana sredstva prodajom polica osiguranja i financijski ih plasira u skladu sa Zakonom o osiguranju. Osiguravatelj je pravna osoba s kojom je sklopljen ugovor o osiguranju i koja se obvezuje da će ugovaratelju osiguranja, odnosno korisniku osiguranja isplatiti osigurninu, odnosno nadoknaditi štetu, u skladu s uvjetima osiguranja. Glavne obveze osiguravatelja su izdavanje polica osiguranja i isplata osigurnine, a kada su u pitanju životna osiguranja onda je obvezan što uspješnije investirati prikupljenom premijom i ostvariti dobit. U ime i za račun osiguravatelja police osiguranja ispostavlja zaposlenik osiguranja ili ovlašteni zastupnik u osiguranju.

Ugovaratelj osiguranja je osoba s kojom je osiguravatelj sklopio osiguranje. Ugovaratelj je obvezan plaćati premiju osiguranja i ispunjavati ostale obveze iz ugovora prema osiguravatelju. Ugovaratelj ne mora nužno biti i osiguranik, ali u tom slučaju ugovaratelj nema mogućnosti koristiti prava iz osiguranja bez pristanka osiguranika.

Osiguranik je osoba iz ugovora o osiguranju čiji je imovinski interes osiguran i kojoj pripadaju prava iz osiguranja, te osoba čijeg doživljenja, smrt, invaliditeta ili narušenog zdravlja ovisi isplata naknade iz osiguranja.

Reosiguravatelj je osiguravajuće društvo koje ugovorom preuzima obvezu da izravnom osiguravatelju plati dio ili čitav iznos štete koju bi on trebao platiti svom osiguraniku. Za preuzetu obvezu izravni (početni) osiguravatelj se obvezuje da će platiti reosiguravatelju određenu premiju osiguranja.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

2.2 Klasifikacija osiguranja

Klasifikacija osiguranja moguća je po raznim kriterijima. Najčešća podjela je na skupine i vrste osiguranja.

Dvije osnovne skupine osiguranja su životno i neživotno.¹

Životna osiguranja:

1. Životno osiguranje
2. Rentno osiguranje
3. Dopunska osiguranja životnog osiguranja
4. Ostala životna osiguranja
5. Životno i rentno osiguranje kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja

Neživotna osiguranja:

1. Osiguranje od nezgode
2. Zdravstveno osiguranja
3. Osiguranje cestovnih vozila
4. Osiguranje tračnih vozila
5. Osiguranje zračnih letjelica
6. Osiguranje plovila
7. Osiguranje roba u prijevozu
8. Osiguranje od požara i elementarnih šteta
9. Ostala osiguranja imovine
10. Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila
11. Osiguranje od odgovornosti za upotrebu zračnih letjelica
12. Osiguranje od odgovornosti za upotrebu plovila
13. Ostala osiguranja od odgovornosti
14. Osiguranje kredita
15. Osiguranje jamstava
16. Osiguranje raznih financijskih gubitaka
17. Osiguranje troškova pravne zaštite

¹ www.hanfa.hr, pristupano 23.11.2020.

18. Osiguranje pomoći (asistencija)

„Prema načinu pokrića rizika osiguranja se dijele na premijsko, uzajamno i socijalno osiguranje.

- Za premijsko osiguranje je karakteristično formiranje sredstava osiguranja unaprijed za razdoblje trajanja obveza iz osiguranja, a premija se određuje prema veličini rizika i naplaćuje unaprijed.
- Kod uzajamnog osiguranja se, za razliku od premijskog (kod kojeg se štete pokrivaju iz unaprijed prikupljenih novčanih premija), uplaćuju predujmovi. Članovi uzajamne rizične zajednice unaprijed se obvezuju da će na kraju ugovorenog razdoblja utvrditi ukupnu vrijednost svih šteta za koje su ugovorili zajedničko pokriće ili raspodjelu. Početna uplata zapravo je predujam, a konačni se doprinos ili udio svakog člana rizične zajednice utvrđuje i uplaćuje na kraju ugovorenog trajanja, tj. unatrag, kada je poznata ukupna šteta za sve članove uzajamno udružene u tu zajednicu.
- Socijalnim osiguranjem pokrivaju se razni oblici socijalne zaštite. Budući da nema procjene rizika za nastupanje štetnih događaja, sredstva za socijalnu zaštitu prikupljaju se doprinosima. Doprinosi su najvažnije obilježje socijalnog osiguranja.

Prema načinu sklapanja ugovora o osiguranju moguće je razlikovati dobrovoljno i obvezno osiguranje.

- Dobrovoljno osiguranje je osiguranje imovine i osoba koje se ugovara slobodnom voljom ugovaratelja. U najrazvijenijim sustavima osigurateljne zaštite dominiraju neobavezna osiguranja koja ukazuju na svijest pojedinaca i zajednice o njihovoj izloženosti rizicima.
- Obvezno osiguranje je osiguranje po zakonu i propisima neke države kojoj je u interesu da razvija zaštitnu funkciju preventive i represije. Primjerice osiguranje od autoodgovornosti, osiguranje putnika u javnom prijevozu, opće odgovornosti itd.

Po predmetu osiguranja najčešće se navodi sljedećih pet vrsta osiguranja:

- Osiguranje osoba
- Osiguranje transporta i kredita
- Osiguranje imovine u širem smislu
- Osiguranje stvari
- Osiguranje imovinskih interesa

Navedene vrste osiguranja mogu imati i podvrste s određenim posebnostima. Osiguranje osoba moguće je ugovarati kao osiguranje od nesretnog slučaja i životno osiguranje koje se javlja u puno varijanti i modaliteta tj. proizvoda.

Osiguranje stvari podrazumijeva da je riječ o odštetnim osiguranjima za koja se unaprijed zna konkretno obilježje i vrijednost nekretnine ili pokretnije koja je predmet osiguranja, a istodobno i premijska osnovica.

Po srodnosti rizika obuhvaćene su četiri relativno velike vrste osiguranja od kojih svaka sadržava veći ili manji broj podvrsta ili oblika. To su:

- Osiguranje imovine u užem smislu
 - Osiguranje industrijske imovine i trgovačke djelatnosti
 - Privatna osiguranja
 - Osiguranja poljoprivrede
- Osiguranja motornih vozila
 - Kasko osiguranja
 - Osiguranja od autoodgovornosti
- Transporta i kredita
 - Kargo osiguranja
 - Kasko osiguranja
 - Kreditna osiguranja
- Osiguranja osoba
 - Osiguranja nezgoda
 - Putno osiguranje
 - Životna osiguranja

Navedene vrste i podvrste mogu se dalje granati na različite oblike osiguranja. Srodnost rizika određuje se prema povijesnom intenzitetu i frekvenciji te je analogno tom pristupu riječ o srodnim premijskim stopama.

Po kriteriju osobnosti ugovaratelja mogu se razlikovati sljedeća osiguranja:

- Osiguranje pravnih osoba
- Osiguranje fizičkih osoba

Struktura premije sadržava komponente koje bitno određuju vrstu osiguranja. Sukladno posebnostima strukture premije razlikuju se riziko i mješovita osiguranja.

- Riziko osiguranja su osiguranja u kojima se ugovaraju odštete ili isplate osiguranih svota osiguranicima kojima se dogodio osigurani slučaj. U tim osiguranjima rizici se pokrivaju iz dijela bruto-premije koja se naziva tehnička ili neto-premija. Takva premija je cijena rizika na koju se još pridodaju komponente režijskih dodataka ili drugih stavki za sigurnost poslovanja, što zajedno čini bruto-premiju.
- Mješovita osiguranja su osiguranja koja u premijskoj strukturi sadržavaju riziko i štednu premiju. Takvo osiguranje je životno osiguranje za slučaj smrti i doživljenja. Štedna premija se bilancira u obliku matematičke pričuve. U mješovitom osiguranju riziko premija služi za pokriće razlike između akumulirane matematičke pričuve i osigurane svote ako se dogodi osigurani slučaj prije ugovorenog roka.“ (Ćurak, Jakovčević, 2007.)

2.3 Osnovni elementi osiguranja

Osigurani slučaj je događaj prouzročen osiguranim rizikom. To predstavlja događaj koji je kao posljedicu ostavio štetu na osiguranom predmetu, a uzrok mu je opasnost od koje je isti osiguran. Osigurani slučaj morati biti slučajan. (Klasić, Andrijanić, 2007.)

(1) Osigurani slučaj je događaj prouzročen osiguranim rizikom.

(2) Rizik koji je obuhvaćen osiguranjem (osigurani rizik) mora biti budući, neizvjestan i nezavisan od isključive volje ugovaratelja osiguranja ili osiguranika. Smatra se da je u osiguranju stvari nastao osigurani slučaj onoga trenutka, kada se jedan od osiguranih rizika iznenada i neočekivano počeo ostvarivati glede osiguranoga predmeta i oštećivati ga, odnosno ostvarivati štetu.

(3) Ugovor o osiguranju je ništetan ako je u trenutku njegova sklapanja već nastao osigurani slučaj, ili je bio u nastupanju, ili je bilo izvjesno da će nastupiti ili je već tada bila prestala mogućnost da on nastane.

(4) Ako je ugovoreno da će osiguranjem biti obuhvaćeno određeno razdoblje koje prethodi sklapanju ugovora, ugovor će biti ništetan samo ako je u trenutku njegova sklapanja

zainteresiranoj strani bilo poznato da se osigurani slučaj već dogodio, odnosno da je već tada bila otpala mogućnost da se dogodi.²

„Osigurani slučaj može se definirati i kao rizik koji se je stvarno i dogodio. Stoga za svako osiguranje moraju biti točno određeni osnovni elementi osiguranja odnosno:

- predmet osiguranja
- opasnost od kojeg se predmet osigurava
- vrijeme trajanja osiguranja
- oblik pokrića štete

Predmet osiguranja može biti: materijalni predmet, imovinski interes, osoba, životinja ili nešto drugo što može biti povrijeđeno, oštećeno, uništeno i sl. Predmet osiguranja mora biti precizno definiran kako ne bi bilo dvojbi oko njegovih karakteristika i identifikaciji prilikom ugovaranja osiguranja kao i u trenutku nastanka osiguranog slučaja.

Opasnosti od kojih se određeni predmet osiguranja osigurava mogu djelovati slučajno i iznenada na osigurani predmet, a kao posljedica javlja se uništenje, oštećenje, umanjenje vrijednosti i sl. To su, primjerice, požar, potres, izljev vode, oluja, tuča, poplava, mraz, provalna krađa i razbojstvo, lom stroja, lom stakla, bolest, prometna nezgoda, smrt itd.

Trajanje osiguranja mora se jasno definirati prilikom sklapanja ugovora o osiguranju. Što je vrijeme trajanja osiguranja dulje to je rizik veći, jer je veća vjerojatnost da će se osigurani slučaj dogoditi.

Oblik pokrića štete, koji na sebe preuzima osiguravatelj u odnosu na osiguranika, određuje kako će se utvrditi odšteta za slučaj djelovanja osigurane opasnosti na osigurani predmet.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

Prilikom ugovaranja police osiguranja bitno je razjasniti na koji način će se šteta isplatiti. Šteta koja je nastala mora biti procjenjiva, a ukupna odšteta ne smije biti viša od stvarne štete. Upravo zbog toga mora biti ranije dogovoreno koji iznos će biti isplaćen u slučaju štete – onaj u iznosu stvarne štete ili će odšteta biti manja jer se osiguranik obvezao na franšizu, ili se primjenjuje načelo razmjera, jer je svota osiguranja neodgovarajuća ili je visina odštete ograničena ugovorenim svotom osiguranja.

² Izvor: www.generali.hr, „Opći uvjeti za osiguranje imovine“-Osigurani slučaj, članak 6., pristupano: 23.11.2020.

Franšiza je udio s kojim osiguranik sudjeluje u šteti. Franšiza može biti kvalitativna i kvantitativna. Kvalitativnom franšizom se u cijelosti isključuje pokriće i naknada nekih skupina rizika, a koji mogu biti pokriveni nekom drugom vrstom osiguranja. Kvantitativna franšiza ograničava pravo osiguranika na dio naknade štete, a može se ugovoriti u postotku od osigurane svote ili u apsolutnom iznosu.

„ Kvantitativna franšiza može biti:

- Integralna franšiza je iznos kojim osiguranik sudjeluje u šteti. Ako je šteta veća od iznosa franšize osiguraniku se isplaćuje šteta u punom iznosu.
- Odbitna franšiza je iznos kojim osiguranik uvijek sudjeluje u šteti. Ako je šteta ispod iznosa franšize, osiguranik ne ostvaruje pravo na naknadu štete, a ako je šteta iznad iznosa ugovorene odbitne franšize, tada se od štete odbija ugovoreni iznos franšize.
- Agregatna franšiza je odbitna franšiza koja se primjenjuje sve dok visina ukupnih odbitaka franšize ne dosegne ugovoreni ukupni iznos franšize za tu godinu. Kada se taj iznos dosegne osiguravatelj za svaku sljedeću štetu isplaćuje puni iznos odštete kao da franšiza nije bila ugovorena.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

Najviša svota do koje osiguratelj pokriva rizik naziva se svotom osiguranja. Taj iznos ugovara se sporazumno tako što ugovaratelj odredi iznos, a osiguratelj prihvati. Kada su u pitanju obvezna osiguranja visina svota osiguranja regulirana je Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu, a Vlada Republike Hrvatske može donijeti odluku o povećanju svota osiguranja na prijedlog nadzornog tijela. Nadzorno tijelo u Hrvatskoj je HANFA- Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. (Klasić, Andrijanić, 2007.)

„Osiguranje se može ugovoriti i na stvarnu vrijednost. U tom slučaju ne upisuje se svota osiguranja.

Osiguranje se, sa stajališta izbora visine pokrića, može ugovoriti na dva osnovna načina unutar kojih ima više oblika:

- Osiguranje na svotu (svotno osiguranje) podrazumijeva da se svota osiguranja odredi prema stvarnoj vrijednosti osiguranog predmeta. Dijeli se na:
 - Osiguranje s fiksnom svotom osiguranja
 - Osiguranje s kliznom svotom osiguranja, koje može biti ugovoreno u domaćoj valuti ili na temelju valutne klauzule
- Osiguranje na stvarnu vrijednost, ali najviše do svote osiguranja (ugovorene vrijednosti, limita pokrića), može se ugovoriti samo ako je to predviđeno cjenicima premija. To

znači da ugovaratelj određuje svotu osiguranja prema stvarnoj vrijednosti predmeta osiguranja i prema iznosu do kojeg želi biti osiguran, ili po štetnom događaju, ili na subjektivnu (taksiranu) vrijednost, ili do svote prvog rizika („po štetnom događaju“ ili „na prvi rizik“).

To znači da kod osiguranja:

- Na prvi rizik osiguratelj plaća sve štete do visine ugovorenog limita, a sve iznose iznad tog limita plaća osiguranik,
- Po štetnom događaju za svaku štetu osiguratelj isplaćuje odštetu do visine ugovorene svote po štetnom događaju.

Kod osiguranja „na prvi rizik“ vrijednost osiguranog predmeta nema značenja za određivanje visine naknade, jer se naknada isplaćuje u cijelosti, ali do visine ugovorenog osiguranog iznosa na prvi rizik i nema primjene pravila proporcije. Osiguravatelji uobičajeno određuju minimalni limit pokrića kao postotni iznos od vrijednosti predmeta osiguranja koji se može značajno razlikovati od društva do društva, ovisno o vrsti osiguranja.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

„Klauzulu osiguranja „na prvi rizik“ ugovaratelj ugovara kada pretpostavlja da moguća šteta neće prijeći dogovoreni limit pokrića, iako je ukupna stvarna vrijednost veća. U tom slučaju cijena osiguranja je viša nego li je kod osiguranja na svotu, a osiguratelj odlučuje za koje vrste osiguranja želi ponuditi osiguranje „na prvi rizik“, a za koje ne.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

Primjer 1. Ugovorena svota osiguranja za osiguranje provalne krađe je 10.000,00 kn, uz klauzulu „na prvi rizik“. U slučaju nastanka štetnog događaja osiguravatelj će platiti odštetu u visini stvarne vrijednosti otuđenih predmeta, ali najviše do 10.000,00 kn.

„Kod osiguranja „po štetnom događaju“ ako se u tijeku ugovorenog razdoblja dogodi više osiguranih slučajeva, jedan za drugim, isplaćuje se šteta prema cijeloj svoti osiguranja bez umanjenja za ranije isplaćene naknade u tom razdoblju. Kod osiguranja od odgovornosti se sve češće ugovara i tzv. agregatni limit pokrića. To znači da se policom osiguranja određuje kolika je svota osiguranja po štetnom događaju, ali najviše do određenog agregatnog limita u jednoj godini trajanja osiguranja.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

Svota osiguranja se često naziva i osnovicom za obračun premije. Moguća su tri odnosa vrijednosti osiguranog predmeta i svote osiguranja:

- Obje svote su jednake (puno osiguranje)
- Svota osiguranja je manja od vrijednosti osiguranog predmeta (podosiguranje)

- Svota osiguranja je veća od vrijednosti osiguranog predmeta (nadosiguranje)

Kod osiguranja osoba svota osiguranja nije ograničena.

„Podosiguranje je veoma čest slučaj obostrano loše ugovorenog osiguranja, iako je zakonski dopušten. U slučaju uništenja osiguranog predmeta osiguravatelj će osiguraniku nadoknaditi osiguranu, a ne stvarnu vrijednost predmeta osiguranja. U slučaju oštećenja predmeta osiguranja osiguravatelj će na ime odštete isplatiti razmjerni dio između svote osiguranja i stvarne vrijednosti predmeta osiguranja.

Visina štete je stvarna šteta koja je nastala kao posljedica osiguranog događaja i koja je utvrđena prema uvjetima osiguranja.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

$$\text{odšteta} = \frac{\text{svota osiguranja}}{\text{stvarna vrijednost osiguranog predmeta}} * \text{visina štete}$$

Primjer 2. Kuća je osigurana od potresa na svotu od 600.000,00 kn, iako je njena stvarna vrijednost 800.000,00 kn. U slučaju da je došlo do potresa i da je visina nastale štete 250.000,00 kn, naknada iz osiguranja proporcionalno će se smanjiti jer je kuća podosigurana. Osiguravatelj će u ovom slučaju djelomične štete umjesto 250.000,00 kn isplatiti 187.500,00 kn.

$$\frac{600.000,00}{800.000,00} * 250.000,00 = 187.500,00$$

U slučaju potpune štete, ako se kuća uruši od potresa, odšteta ne može biti viša od 600.000,00 kn, unatoč tome što je stvarna vrijednost kuće veća. (Klasić, Andrijanić, 2007.)

Nadosiguranje nije zakonski dopušteno, iako se takav ugovor ne može uvijek smatrati nevažećim. U slučaju kada dođe do nadosiguranja premija se, za buduće razdoblje, smanjuje za razmjerni dio te ugovor ostaje na snazi. U slučaju poništenja ugovora, osiguratelj ima pravo na zadržavanje i naplatu premije za razdoblje u kojem je ugovor vrijedio, odnosno do dana podnošenja zahtjeva za poništenje ugovora, ali je u obvezu platiti osigurninu do stvarne vrijednosti osigurane stvari ukoliko do toga dana nastupi osigurani slučaj. (Klasić, Andrijanić, 2007.)

Primjer 3. Kuća je osigurana na svotu od 1.000.000,00 kn, a njena stvarna vrijednost je 800.000,00 kn. U slučaju da se dogodi osigurani slučaj i kuća se uruši, odšteta ne može biti

veća od 800.000,00 kn. Dakle, ugovaratelj je plaćao osiguravatelju veću premiju za osiguranje koje nikada ne može realizirati u cijelosti.

„Šteta je stvarni iznos gubitka koji je nastao ostvarenjem osiguranog rizika, dok je odšteta visina novčanog iznosa koji osiguravatelj priznaje kao nadoknadu iz uvjeta sklopljenog ugovora o osiguranju.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

2.4 Premija osiguranja

Premija osiguranja je novčani iznos koji je osiguranik dužan platiti osiguravatelju za preuzeti rizik u trenutku sklapanja ugovora. Početak osiguranja ne može biti prije plaćanja cjelokupnog iznosa premije, ukoliko je ugovoreno plaćanje odjednom, ili prve premije, ukoliko je ugovoreno obročno plaćanje.

„Premija osiguranja može biti:

- Policirana ili ugovorena premija – novčani iznos koji je dogovoren u trenutku sklapanja osiguranja u tekućem obračunskom razdoblju za pokriće rizika u razdoblju najduže do godinu dana
- Fakturirana premija – novčani iznos koji je dospio na naplatu i koji je fakturiran pri sklapanju osiguranja ili u određenom obračunskom razdoblju ako je ugovoreno plaćanje premija u ratama
- Naplaćena premija – novčani iznos koji je naplaćen u određenom obračunskom razdoblju
- Dužna premija – novčani iznos premije koji je dospio ali nije naplaćen u prethodnom obračunskom razdoblju

Direkcija za nadzor društava za osiguranje Republike Hrvatske (sada HANFA) propisala je Računovodstvenim standardom društava za osiguranje značenje pojmova zaračunate bruto premije.

Zaračunata bruto premija neživotnih osiguranja uključuje sve iznose premija koje su ugovorene u tekućem obračunskom razdoblju za razdoblje najduže do godinu dana, bez obzira odnose li se ti iznos u cijelosti ili djelomično na kasnije obračunsko razdoblje.

Zaračunate bruto premije životnih osiguranja uključuju sve iznose premija koji su naplaćeni do kraja obračunskog razdoblja, bez obzira odnose li se ti iznosi u cijelosti ili

djelomično na kasnije obračunsko razdoblje ili razdoblja. Djelomično naplaćene rate smatraju se naplaćene ukupne rate.

Zaračunate bruto premije osiguranja obuhvaćaju i iznose koje još treba zaračunati. Osim riziko (tehničke) premije sadrže i dodatne iznose za troškove provođenja osiguranja i dobiti društva te dodatne iznose za polugodišnje, kvartalno ili mjesečno plaćanje. Zaračunate bruto premije ne sadrže iznose poreza na te premije.

Strukturu premije osiguranja čine tehnička (riziko) premija, dio za preventivu i dio za pokriće troškova poslovanja, a postotke udjela određuje svaki osiguravatelj posebno, za pojedine vrste osiguranja.

Tehnička (riziko) premija služi za podmirenje svih obveza iz osiguranja, to jest za:

- isplatu nadoknada šteta i ugovorenih svota osiguranja, te troškova utvrđivanja obveza iz osiguranja
- podmirenje premije suosiguranja i reosiguranja
- izdvajanje dijela premije koji se odnosi na trajanje osiguranja u idućoj godini (prijenosna premije)
- izdvajanje dijela premije potrebnog za isplatu nastalih a nepodmirenih obveza u tekućoj godini (pričuve šteta)
- ostale pričuve osiguranja

Dio premije za preventivu može, ali ne mora biti uključen u premiju. U praksi se tehnička premija zajedno s dijelom premije za preventivu naziva funkcionalnom premijom.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

Svaki osiguravatelj zasebno određuje dio premije za troškove poslovanja. Taj dio može se razlikovati ovisno i o vrsti osiguranja. Uglavnom je manji kod masovnih osiguranja poput autoodgovornosti. Ovisi o tome i je li ugovaratelj pravna ili fizička osoba, a ponekad ovisi i o tome želi li osiguravatelj potaknuti prodaju određenog proizvoda pa nudi posebne pogodnosti.

Osiguranje se ugovara za neko buduće vremensko razdoblje, uglavnom na godinu dana.

„Prijenosna premija je dio premije koji se odnosi na trajanje osiguranja u idućoj godini. Društvo za osiguranje obračunava prijenosne premije po vrstama osiguranja za one ugovore o osiguranju (police osiguranja) kod kojih osigurateljno pokriće traje i nakon kraja obračunskog razdoblja budući da se osigurateljna i obračunska razdoblja ne poklapaju.

Skadenca znači dospijeće obnove police ili datum isteka tekuće osigurateljne godine. Skadenca se u pravilu ne mora podudarati s kalendarskom godinom.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

Skadenca je dan nakon kojeg osiguratelj više nema obvezu prema osiguraniku.

„U slučaju kada se ugovara osiguranje kod kojeg je neravnomjerna raspodjela rizika u vremenu, osiguratelj obračun bruto prijenosne premije radi pojedinačno za svaki ugovor o osiguranju, uzimajući u obzir promjene visine pokrivača tijekom trajanja osiguranja i dužinu trajanja osiguranja. Takvi ugovori odnose se na:

- osiguranja građevinskih objekata u izgradnji
- osiguranja objekata u montaži
- osiguranje filmske djelatnosti
- osiguranje ugovorne odgovornosti izvođača građevinskih i montažnih radova
- osiguranja potraživanja (kredita), jer ugovori u osiguranju kod ovih vrsta osiguranja često traju ili kraće ili duže od jedne godine

Za dopunska osiguranja uz osiguranja života (poput dopuskog osiguranja od nezgode sklopljene na polici životnog osiguranja) obračun prijenosne premije radi se za svaki pojedinačni ugovor na sljedeći način:

$$BPP = NBP - BP * \frac{d_1}{dOB}$$

gdje je:

BPP = bruto prijenosna premija

NBP = naplaćena bruto premija u obračunskom razdoblju

BP = ukupna bruto zaračunata premija za cijelo vrijeme trajanja osiguranja

d_1 = broj dana od početka trajanja osiguranja do kraja obračunskog razdoblja

dOB = ukupan broj dana trajanja osiguranja

Ukoliko je rezultat negativan, uzima se da je bruto prijenosna premija nula.

Za izračun prijenosne premije mjerilima je dopušteno korištenje matematičkih statističkih metoda ukoliko daju približno iste rezultate kao i pojedinačni obračun po policama.

U računovodstvu se koristi pojam zarađene premije, prema kojem je zarađena premija ukupna zaračunata bruto premija iz određenog razdoblja umanjena za prijenosnu premiju aktualnog razdoblja i uvećana za prijenosnu premiju iz prethodnog razdoblja.

Premije i štete moraju se evidentirati i pratiti kako knjigovodstveno tako i statistički, a njihov međusobni odnos prvi je pokazatelj rezultata poslovanja osiguravatelja u određenom vremenskom razdoblju.

Kvota šteta je odnos između šteta i premije mjerodavnih za promatrano razdoblje.

Mjerodavna premija je pri tome ukupna tehnička premija iz određenog vremenskog razdoblja umanjena za prijenosnu premiju aktualnog razdoblja i uvećana za prijenosnu premiju iz prethodnog razdoblja, a mjerodavne štete su obveze osiguravatelja po ugovorima o osiguranju nastale u promatranom vremenskom razdoblju.

$$kvota\ šteta\ (\%) = \frac{mjerodavne\ štete}{mjerodavna\ premija} * 100$$

Često se za kvotu šteta u nekoj vrsti osiguranja koristi naziv relativni tehnički rezultat, dok je apsolutni tehnički rezultat razlika između mjerodavne premije i mjerodavnih šteta.“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

„Premije su uglavnom izražene u postocima ili promilima (premijske stope) koje se primjenjuju na svotu osiguranja osiguranog predmeta.

Stopa šteta je odnos između šteta i svote osiguranja u nekom portfelju. Također se iskazuje u postocima li promilima, a služi za korekciju premijske stope u cjenicima osiguranja kao važan utjecajni čimbenik.

$$stopa\ šteta\ (\text{‰}) = \frac{ukupna\ odšteta}{ukupna\ osnovica\ za\ izračun\ premije} * 1000$$

Stopa šteta varira ovisno o veličini rizične skupine i broju promatranih šteta, kao i dužini razdoblja promatranja. “(Klasić, Andrijanić, 2007.)

2.5 Gospodarski aspekt osiguranja

2.5.1 Pregled razvoja osiguranja

Počeci osiguranja odnosno ekonomske zaštite od potencijalne štete sežu u daleku prošlost. Provođenje raspodjele jednog rizika na više manjih zabilježeno je oko 3.000 godine prije Krista u Kini. Kineski su trgovci, prilikom transporta rijekom Jangtze, pretovarivali robu s jednog čamca na više manjih čamac na mjestima gdje je plovidba bila opasna. Na taj način osigurali su gubitak samo dijela robe ukoliko dođe do potonuća čamca, a gubitak bi snosili svi trgovci zajedno.

Prve pisane odredbe o solidarnoj raspodijeli rizika zbog napada pljačkaša prilikom prijevoza robe pustinjom dane su u Hamurabijevom zakoniku (Babilon, 1729.-1686. godine prije Krista). Također, u njemu se nalaze i pisane odredbe o odgovornosti graditelja za nekvalitetnu izgradnju nekog objekta.

U židovskom Talamudu opisani su prvi počeci pomorskog osiguranja u kojem vlasnik broda koji bez svoje krivnje izgubit brod dobiva od zajednice brodara drugi.

Rimsko pravo nije poznavalo institut osiguranja već institut pomorskog zajma. Vlasnik broda uzimao bi pomorski zajam prije puta te je, ukoliko su brod i roba stigli neoštećeni na odredište, vraćao zajam uz ugovorenu kamatu. Pomorski zajam funkcionirao je kao jedini oblik osiguravateljne zaštite sve do 13. stoljeća. Takav oblik je, unatoč visokim kamatama, zbog svoje jednostavnosti u primjeni značajno usporio razvoj instituta osiguranja kakav danas poznajemo.

Godine 1234. dogodio se ključni preokret na području pomorskog osiguranja. Papa Grgur VII zabranio je sklapanje pomorskog zajma zbog lihvarskih kamata koje su naplaćivali zajmodavci. Uvedeni su fiktivni kupoprodajni ugovori na temelju koji se unaprijed plaćao dio novca. Takav ugovor bi se raskinuo kada bi brod stigao neoštećen i s teretom, pa se u tome slučaju nije morala platiti nadoknada štete.

Prva notarska isprava o osiguranju koja se odnosi na pomorsko osiguranje vezano uz kupoprodajni ugovor izdana je 1347. godine u Genovi, gdje je danas i pohranjena. Ubrzo je izdana i prva samostalna polica osiguranja koja se odnosi isključivo na osiguranje (1384. godine u Pisi). Godine 1435. izdan je prvi zbornik pomorskih običaja poznat kao Barcelonski ordonans, a 1536. godine prva polica životnog osiguranja.

Prema današnjim saznanjima, najstariji zakonom o pomorskom osiguranju u svijetu smatra se Zakon o pomorskom osiguranju koji je donesen 1568. godine u Dubrovniku. Njegove odredbe sadržavale su sve što je dotadašnja praksa smatrala potrebnim za osiguranje broda i tereta od mogućih rizika na moru.

Razvoju osiguranja povoljno je utjecao razvoj trgovine i pomorstva, počeci industrijalizacije te napredak znanosti, naročito matematika i statistika. Osiguravajuća društva postupno su počeli formirati trgovci i poslovni ljudi. Najpoznatija povijest nastanka osiguravajućeg društva vjerojatno je ona londonskog Lloyd's-a. kavana Edwarda Lloyda bila je omiljeno mjesto gdje su se sastajali brodovlasnici, pomorci i trgovci. U njoj su se prikupljale informacije, sklapali ugovori i evidentirali događaji. Početak rada ovog osiguravatelja je 1686. godine upravo u toj kavani u Londonu. Lloyd's danas predstavlja veliku korporaciju pojedinačnih privatnih osiguravatelja i jedno od najvećih tržišta osiguranja na svijetu. (Klasić, Andrijančić, 2007.)

U *tablici 1* prikazan je broj domaćih i stranih društava koja su se bavila poslovima osiguranja i reosiguranja u Hrvatskoj tokom godina.

Tablica 1 – broj osiguravajućih i reosiguravajućih društava

Poslovi/ godina	2000.	2005.	2010.	2015.	2019.
Osiguranje	27	25	27	24	16
Reosiguranje	1	2	1	1	0

Izvor: www.hanfa.hr, pristupano: 26.11.2020.

2.5.2 Tržište osiguranja

„Tržište osiguranja je ukupnost odnosa između ponuđača i tražitelja proizvoda osiguranja, pri čemu se ti odnosi odvijaju temeljem slobodnih odluka svih sudionika, veličina i snaga tržišta osiguranja može se u jednoj državi odrediti na više načina od kojih se najčešće koriste podaci o ukupnoj godišnjoj premiji u jednoj zemlji, prosječnoj premiji po stanovniku, broju sudionika na tržištu te o potencijalu tržišta.

Osnovna obilježja tržišta osiguranja su da broj osiguravatelja bitno ne utječe na cijenu osiguranja, ne postoje zalihe proizvoda, uz prisutnost jake konkurencije koja može ali i ne mora biti lojalna. Zakonska regulativa koja se odnosi na područje osiguranja zajedno s ostalim

podzakonskim aktima i pravilnicima koje donosi HANFA reguliraju ponašanje sudionika na hrvatskom tržištu osiguranja. Time se omogućava da i hrvatsko tržište zadovolji karakteristike konkurentnog tržišta osiguranja, na kojem su svi sudionici u jednakom položaju, bez davanja prednosti određenom osiguravatelju ili osiguraniku, a to su:

- homogenosti, odnosno izjednačenost rizika po vrsti i veličini
- transparentnost, koja pretpostavlja da su položaj i zbiljava na tržištu razvidni i poznati sudionicima, što se posebno odnosi na cijenu osiguranja i pruženo pokriće
- osobne, prostorne i vremenske preferencije osiguranika
- odlučivanje na ekonomskim načelima
- velik broj osiguranika i osiguravatelja“ (Klasić, Andrijanić, 2007.)

Do procesa individualiziranja premije, odnosno do procesa utvrđivanja i prilagođavanja prosječne premijske stopa svakom konkretnom riziku, dolazi preko konkurencije koja utječe na selekciju rizika. Individualiziranje premije se u pravilu primjenjuje kod velikih osiguranika (uglavnom pravne osobe koje plaćaju visok iznos premije za pokriće raznih skupina rizika) i ostvaruje se:

- određivanjem visine premije prema značajkama svakog osiguranika, što uključuje popust na količinu osiguranja, provođenje preventivnih mjera i sl.
- korištenjem iskustvene premijske stope, pri čemu premija ovisi o prijašnjim individualnim štetama svakog osiguranika pojedinačno
- određivanjem visine premije primjenom popusta ili doplatka na premiju, pri čemu se uzimaju u obzir štete koje se dogode za cijelo vrijeme trajanja osiguranja pojedinog osiguranika (a ne samo u jednoj godini).

Kod takozvanih masovnih osiguranja, kao što je osiguranje kućanstva, individualiziranje premije se u pravilu ne primjenjuje. Premijska se stopa određuje na temelju statističkog praćenja premije i šteta kod velikog broja osiguranika na nekom području.

Različita cijena za homogene proizvode na različitom tržištu naziva se diferencijacija (diferenciranje) cijena. To znači da jedno osiguranje, kojim se isti ili sličan predmet osiguranja osigurava od istih rizika na različitim tržištima, ima različitu cijenu.

Različita cijena za iste proizvode na istom tržištu naziva se diferenciranje premije. To znači da jedno osiguranje, kojim se isti ili sličan predmet osiguranja osigurava od istih rizika na istom tržištu, ima različitu cijenu.

Težeći prema što boljem rezultatu osiguravajuća društva se sve više usmjeravaju prema razvoju različitih kanala prodaje osiguranja i prema razvoju i uvođenju novih osigurateljnih proizvoda. Upravo zbog toga dolazi do sve značajnije razlike u cjenicima i uvjetima različitih osiguravajućih društava, koje osiguranici često ne prepoznaju. (Klasić, Andrijanić, 2007.)

U *tablici 2* prikazani su statistički podaci o zaračunatoj bruto premiji po godinama.

Tablica 2 - zaračunata bruto premija

Godina	2005.	2007.	2010.	2013.	2015.	2017.	2019.
Zaračunata bruto premija	7.350.074	9.064.932	9.245.543	9.076.600	8.708.939	9.062.400	10.487.755

000 kn

Izvor: www.hanfa.hr, pristupano: 04.12.2020.

Kretanje zaračunate bruto premije prikazano je u *grafikonu 1*.

Grafikon 1 - zaračunata bruto premija

Izvor: rad autorice prema tablici zaračunate bruto premije

3 RIZICI

U poslovanju postoji jako puno vrsta rizika, na neke od njih se može, a na neke ne može utjecati. Ali ono što se može napraviti je pokušati predvidjeti moguće rizike i napraviti sve što je moguće kako bi se isti spriječili ili kako vi se umanjila eventualna šteta.

Postoji nekoliko podjela prema vrstama rizika ali osnovna podjela iz koje se ostale granaju je na vanjske i unutarnje rizike. Unutarnji, nesistemske ili poslovni rizici su u punom smislu riječi poslovni rizici jer na njih poduzeće može aktivno utjecati. Njih dijelimo na financijske i operativne rizike. (Kereta, 2005.)

Financijski rizici su:

- Naplata potraživanja, likvidnost i s tim povezano stvaranje pozitivnog novčanog toka
- Tečajni
- Valutni
- Promjena kamatnih stopa
- Struktura sredstva poduzeća
- Investicijski

Operativni rizici su:

- Ljudski potencijali
- Prodaja
- Organizacija poduzeća
- Informacijski
- Inovacije
- Izvršenje kupoprodajnog ugovora
- Transportni
- Promjene u ponašanju potrošača
- Razvojni
- Namjerna sabotaza, kriminal
- Tehnički

Vanjski, eksterni ili sistemski rizici su oni koji se, uvjetno rečeno, nalaze u okruženju poduzeća. Na takve rizike ne može se utjecati niti ih spriječiti, ali treba ih pravovremeno spoznati i prilagoditi poslovanje novonastaloj situaciji. Takvi rizici mogu snažno utjecati na poslovanje

poduzeća, na sve segmente, a naročito na financijski rezultat. Kod vanjskih rizika javlja se podjela na globalne rizike i one koji su značajni na nacionalnoj i/ili regionalnoj razini. (Kereta, 2005.)

„Globalni rizici su:

- prirodni, ekološki, klimatske promjene (globalno zatopljenje, porast temperature, nestašica pitke vode)
- terorizam kao posljedica radikalnog fundamentalizma
- pojava i širenje novih zaraznih bolesti
- rast stanovništva u nerazvijenim zemljama, a u razvijenim zemljama porast starijeg, radno neaktivnog stanovništva
- nuklearna opasnost

Ostali vanjski rizici koji su značajniji na nacionalnoj i/ili regionalnoj razini su:

- politički, socijalni (rizik zemlje, rat, demokratičnost političkog sustava i vlasti)
- pravni, zakonodavni, regulatorni (česte promjene zakona, neovisnost sudstva)
- tehnološki (brzina inovacija u industrijskoj grani)
- tržišni (razvijenost tržišnih institucija, suzbijanje monopolnog ponašanja)
- gospodarski (rast nacionalnog BDP-a)“ (Kereta, 2005.)

Kada se govori o riziku općenito, rizik je varijacija mogućih ishoda u danoj situaciji u budućnosti. Što je vjerojatnost odstupanja od očekivanih rezultata tj. ishoda veća, izloženost riziku je značajnija.

3.1 Definicija poslovnog rizika

„Rizik predstavlja stanje u kojem postoji mogućnost negativnog odstupanja od poželjnog ishoda koji se očekuje. Rizik se može definirati i kao šansa da se dogodi nešto loše što će imati utjecaja na naše ciljeve.

U poslovnom kontekstu rizik se obično definira kao nešto što može utjecati na ispunjenje korporativnih ciljeva. Korporativni ciljevi nisu u potpunosti navedeni u većini organizacija i teško ih je materijalizirati. Da bi se rizik materijalizirao, događaj se mora dogoditi. Ukoliko se fokus stavi na ove događaje, javlja se i veća vjerojatnost uspješne promjene procesa menadžmenta rizika. U taj proces spadaju faze poput identifikacije događaja koji mogu utjecati na provedbu ciljeva, analize i evaluacije da bi se umanjila ili izbjegla šteta nastanka negativnih

ishoda. Zatim je potrebno odabrati adekvatan način upravljanja rizicima. Sve se zaokružuje fazama redovnog promatranja i sastavljanjem izvještaja o uspješnosti ispunjenja zacrtanih ciljeva, uz kontinuiranu kontrolu problematičnih pozicija. Rizik predstavlja mogućnost da se nešto neće dogoditi na način na koji smo mi to očekivali, stoga rezultat može biti bolji ili gori od očekivanog. U poslovnom smislu to znači da rizik može odigrati glavnu ulogu u neispunjavanju postavljenih poslovnih ciljeva. U tom slučaju menadžment mora uključiti šanse i prijetnje koje potencijalno mogu pridonijeti rastu i razvoju poduzeća, a spriječiti mogućnost ugroze.

Rizik uključuje neprepoznavanje i neiskorištavanje mogućnosti, nepostizanje ciljeva, nezadovoljstvo klijenata, nepoželjan publicitet, prijetnju fizičkoj sigurnosti, kršenje sigurnosti, loše upravljanje, nedostatak opreme kršenje zakonskih i ugovornih odgovornosti, prijevaru, nedostatke u financijskim kontrolama i izvještajima itd..

Koncept upravljanja rizicima sastoji se od triju elemenata:

- Percepcija da bi se nešto moglo dogoditi
- Vjerojatnost da se nešto dogodi
- Posljedice onog što bi se moglo dogoditi

Izraziti rizik i neizvjesnost vezani su za pojam poslovanja i poduzetništva. Neodvojivi su od poslovanja i sastavni su dio funkcioniranja upravljanja poduzećem. Svaka poslovna odluka i svaki poslovni pothvat svojevrсно su kretanje poljem neizvjesnosti.“ (Andrijanić, Gregurek, Merkaš, 2016.)

Izvjesnost predstavlja stanje u kojemu se kao posljedica može očekivati samo jedan mogući ishod i unaprijed se zna točno što će se dogoditi.

Rizik se ne bi trebao promatrati kao opasnost već kao stupanj sigurnosti uz pomoću kojeg se može predvidjeti ishod i posljedice odluke. Na temelju ranijih iskustava ili iz poslovnih situacija može se procijeniti vjerojatnosti svakog mogućeg rezultata. Rizičnost odluke raste sa većim brojem mogućih ishoda i njihovim rasponom.

Neizvjesnost se pojavljuje kada za jednu odluku postoji više mogućih ishoda tj. rezultata. Za razliku od rizika ona nije poznata niti se može procijeniti vjerojatnosti ostvarivanja svakog pojedinog rezultata. (Andrijanić, Gregurek, Merkaš, 2016.)

„Rizik ima četiri osnovna značenja:

1. Općenito značenje koje upućuje na opasnost od nastupa nekog događaja koji se nije očekivao i od kojeg je nastala neka šteta ili gubitak
2. U poslovnom životu poduzeća odnosi se na rizik koji je prouzrokovan lošim odlukama ili zakazivanjem ljudskog činitelja ili nekim drugim nepredvidljivim događajem
3. U području poslovnih financija opasnost da posao pođe pogrešnim putem i da prouzroči štetu ili gubitak u financijskom poslovanju
4. U smislu osiguranja od opasnosti koje obavlja određena profesionalna osiguravajuća organizacija

U poslovnoj ekonomiji rizik je u užem smislu opasnost gubitka ili štete. U širem smislu rizik se opisuje kao mogućnost drukčijeg ishoda od onog koji se očekivao, boljeg ili lošijeg.

Koncept rizika ima tri nužna elementa:

- Percepciju je li se neki štetan događaj zaista mogao dogoditi
- Vjerojatnost da će se on zaista i dogoditi
- Posljedice štetnog događaja koji bi se mogao dogoditi .“ (Andrijanić, Gregurek, Merkaš, 2016.)

Rizik je, dakle, sklop ta tri elementa. On predstavlja određenu opasnost ili gubitak, budući događaj koji može imati negativne posljedice. Bitno je razlikovati pojam rizika od pojma neizvjesnosti. Za rizik postoje podaci ili neke informacije pa se rizik može izmjeriti, dok za neizvjesnost nema tih podataka ni informacija i ne može se izmjeriti. (Andrijanić, Gregurek, Merkaš, 2016.)

Za kupca – uvoznika postoji rizik primitka robe upravo one kvalitete i količine kakvu je naručio i platio. Uvijek postoji rizik da će se robi nešto dogoditi na putu do kupca, poput djelomičnog ili potpunog uništenja robe (bilo da se roba na putu pokvari ili ošteti pri prekrcaju, skladištenja i slično). Isto tako postoji mogućnost da se vrijednost robe smanji od trenutka sklapanja ugovora do trenutka kada roba dođe na svoje odredište, pa on izgubi očekivanu dobit. (Klasić, Andrijanić,2007.)

Za prodavatelja je najvažnija naplata isporučene robe ili izvršene usluge, koja može izostati zbog raznih razloga (nesposobnosti plaćanja inozemnoga kupca, prisilne odgode plaćanja u zemlji kupca, ratnog stanja, valutnih poremećaja, stečaja kupca i sl.). (Klasić, Andrijanić,2007.)

3.2 Poslovni rizici i osiguranje od poslovnih rizika u trgovini

„Uspjeh svakog poduzeća tj. poduzetnika uvelike ovisi o njegovom poznavanju mogućih rizika, opasnosti te načinu osiguranja od tih rizika. Vrlo je bitno da vodi računa o racionalnosti troškova osiguranja jer ti troškovi izravno utječu na konačnu cijenu proizvoda ili usluge koji se nude na domaćem ili međunarodnom tržištu. Neizvjesni događaj može izazvati djelomičnu ili potpunu štetu, pa čak i poslovnu propast za jednu ili obje ugovorene strane.

Rizik u poslovanju možemo definirati kao prijetecu mogućnost da nastupe vremenski i prostorno nepredviđeni događaji izazvani subjektivnim okolnostima ili objektivnim okolnostima, zbog čega može nastati šteta. Subjektivne okolnosti predstavljaju ljudski faktor, dok objektivne predstavljaju okolnost izvan mogućnosti utjecaja sudionika u nekom poslovnom pothvatu.“ (Klasić, Andrijanić,2007.)

Ukoliko je riječ o poslovanju na domaćem tržištu i poslovnim rizicima koji bi mogli pogoditi jednog ili više poslovnih partnera onda se govori o nešto manjem poslovnom gubitku jer su poslovnim ljudima bolje poznate gospodarske prilike na domaćem tržištu. Samim time lakše mogu procijeniti kretanje nekih ekonomskih pokazatelja na mikro i marko planu, a i bolje poznaju poslovne partnere s kojima sklapaju neki posao. (Klasić, Andrijanić,2007.)

Ukoliko se govori o vanjskoj trgovini poslovni rizici su u tom slučaju mnogo veći i mogu snažno utjecati na poduzetnika ili veliku tvrtku. Posljedice u tom slučaju mogu biti teško nadoknadive, uključivati ogromne financijske gubitke pa čak i stečaj tvrtke. (Klasić, Andrijanić,2007.)

U *tablici 3* prikazan je pregled nekih važnijih političkih, društvenih, gospodarskih i prirodno-geografskih čimbenika koji su utjecali na povećanje rizika u 21. stoljeću.

Tablica 3 - pregled čimbenika koji su utjecali na povećanje rizika u 21. stoljeću

2000.	Najgora poplava u posljednjih 50 godina u Mozambiji sa 800 žrtava; globalni internetski virus I LOVE YOU; požar u trgovačkom centru u Kini sa 309 žrtava
2001.	Pad Enrona; napad 11.rujna New York; predstavljen Basel II. s posebnom fokusom na rizike; potres u Gujaratu u Indiji sa 12.000 žrtava; tropska oluja Allison u Texasu sa 5 milijardi USD štete
2002.	Pad MCI WorldCom; pad komunikacija; Sarbanes Oxley Akt donosi zakon o rizicima; američki rat u Afganistanu sa sve većim brojem žrtava; povećan broj bombaša samoubojica i automobilskih bombi
2003.	Rat u Iraku počinje invazijom američke vojske; nezapamćeni toplinski val u Parizu sa 44°C; povećanje cijena nafte; potres u jugoistočnom Iranu sa 27.000 žrtava; virus H5/N1 (ptičja gripa)
2004.	Sumatra (Indonezija), tsunami sa 230.000 žrtava; u Iranu teška željeznička nesreća sa 320 žrtava; teroristički napad u Madridu sa 119 žrtava
2005.	Sjeverna Koreja objavljuje posjedovanje nuklearnog oružja; nastavljaju se teroristički napadi, terorizmom pogođen London; uragan Katarina u Americi odnosi 1.836 života i nanosi veliku materijalnu štetu; potres u Pakistanu s više od 80.000 žrtava
2006.	Rusija zatvara pristup prirodnom plinu Ukrajini zbog dugova; potonuće Egipatskog trajekta sa 1.400 osoba; rat u Libanonu; Saddam Hussein osuđen na smrt; potresi na Javi u Indoneziji u dva navrata odnose više od 6.000 života
2007.	Grčki brod ispušta 200 tona sirove nafte pokraj norveške obale; nakon toplinskog vala u Grčkoj je uslijedilo puno požara; potres u Peruu sa 512 žrtava; počinje globalna financijska kriza
2008.	Potres u Kini sa 69.197 žrtava; cijena nafte prelazi 100 USD; recesija u Americi; poplave u Santa Catarini tjeraju 78.000 ljudi na evakuaciju; političke krize u Tajlandu i Kanadi; financijska kriza osjeća se širom svijeta
2009.	Rusija zatvara plin za cijelu Europu preko Ukrajine; rat u Gazi; požari u Australiji nakon rekordne temperature od 46°C; potres u Italiji ubija 300 ljudi; globalno širenje virusa H1/N1 (svinjska gripa)
2010.	Potres na Haitiju sa 230.000 žrtava; potres u Čileu jedan je os najsnažnije zabilježenih; vulkanski pepeo na Islandu zaustavlja zračni promet; grčka kriza potresa euro i Eurozonu; Wikileaks publicira preko 100.000 povjerljivih dokumenata
2011.	Poplave u Brazilu odnose 800 života; potres i tsunami u Japanu sa 15.350 žrtava i 8.000 nestalih; nezapamćena nemiri u Egiptu i Libiji; zbog nemira raste cijena nafte na svjetskom tržištu; ubijen Osama Bin Laden
2012.	Rekordno niska zaleđenost morske površine na Antartiku; velika suša tijekom ljeta; uragan Sandy; poplave u Africi; Base II
2013.	Priznanje bivšeg zaposlenika obavještajnih agencija CIA i NSA Edwarda Snowdena o globalnom špijuniranju telekomunikacijskih i internetskih veza; Sirija blizu strane intervencije; supertajfun pogodio Filipine; Rusiju zasula kiša meteora
2014.	Najvjerojatnije najtoplija godina na Zemlji u povijesti mjerenja temperature; monsunske poplave na granici Indije i Pakistana uzele 648 života; odron u Afganistanu usmrtio do 2.700 ljudi; suše u Brazilu; „Polarni vorteks“ – jaka zima na istočnoj polovici SAD-a
2015.	Najjači El Niño u znanj povijesti; NASA-ina letjelica Novi horizont proletjela je pokraj patuljastog planeta Plutona; u Parizu UN-ova Klimatska konferencija; u nizu istodobnih terorističkih napada islamista u Parizu poginulo 129 osoba, a 352 su ranjene
2016.	Sjeverna Koreja testirala je hidrogensku bombu; u bombaškom napadu u Istanbulu poginulo je 10 osoba, od čega je 9 njemačkih državljana; potvrđen prvi slučaj zaraze neizlječivim virusom zika u Europi

Izvor: Andrijanić I., Gregurek M., Merkaš Z. (2016.): Upravljanje poslovnim rizicima

3.3 COVID-19 kao rizik

Korona virus tj. COVID-19, kao događaj potpuno je iznenadio svijet. Nakon što se prvi puta pojavio u prosincu 2020.godine u Wuhanu, u središnjoj Kini, virus se enormnom brzinom širio na ostatak svijeta. Počeo je utjecati na sve aspekte života, od društvenih aktivnosti do gospodarskih djelatnosti. Svijet je ostao neugodno zatečen. Posljedice koje je virus ostavio i koje će tek ostaviti posebice se tiču gospodarstva. Prvenstveno zdravstvena kriza koja je nastala kao posljedica širenja virusa izazvala je povijesno nezapažen utjecaj na sve sfere života, svijet je upao u krizu nesagledivih razmjera i s nepoznatim rokom trajanja.

Nedugo nakon pojave virusa i njegovog brzog širenja veliki dio svijeta se doslovno zatvorio. Obustavljen je zračni promet, zatvorene su granice, ljudi su (bili i još uvijek jesu) prisiljeni ostati u svojim domovima. Uvođeni su policijski satovi, zatvarane trgovine (osim prehrambenih), kina, kazališta, sve uslužne djelatnosti i ugostiteljski objekti. Mnoga poduzeća morala su „zatvoriti svoja vrata“ i otpustiti radnike.

Diljem svijeta možemo vidjeti kako se stvara ogromna panika, police u dućanima su potpuno prazne, ljudi mahnito kupuju namirnice i zatvaraju se u svoje domove kako bi se zaštitili od virusa. Ovaj fenomen nije zaobišao Hrvatsku. 25.02.2020.godine u Hrvatskoj je zabilježen prvi oboljeli od koronavirusa. Situacija u susjednoj Italiji zabrinjava okolne države. Broj umrlih i oboljelih brzo raste pa se u Lombardiji i Venetu zatvaraju škole, muzeje i kina te su zabranjena sva javna okupljanja.

Vlada Republike Hrvatske pokušava smiriti građane i ukazuje kako moramo ostati staloženi i odgovorni. Analitičari upozoravaju da se gospodarska situacija pogoršava i da je moguć veliki pad turizma.

Diljem svijeta zatvaraju se škole, zabranjuju javna okupljanja, uvode karantene. Na Zagrebačkoj burzi obustavljeno je trgovanje jer su Crobex indeksi potonuli više od 10 posto, što se nije dogodilo od financijske krize 2008. Crobex je nastavio padati i idućih tjedana pa je tokom ožujka potonuo oko 20 posto i pao na najniže razine od 2009.

U drugoj polovici ožujka u Hrvatskoj se otkazuju svi javni događaji i okupljanja. U dijelovima Hrvatske zatvaraju se ugostiteljski objekti, obustavlja se rad za sve uslužne djelatnosti koje nisu prijeko potrebne, zatvaraju se trgovine (osim prehrambenih, dostava hrane, pekarnice i ljekarne).

HUB (Hrvatska udruga banaka) je izvijestio da banke iduća tri mjeseca neće poduzimati mjere prisilne naplate duga te će razmatrati i odobravati zahtjeve za odgodom plaćanja kredita za građane i poduzetnike.

Nacionalni stožer 21.ožujka donosi odluku o strogom ograničavanju okupljanja na ulicama, trgovima i drugim javnim mjestima, kao i odluku o prekidu javnog prometa kako bi se spriječio porast broja zaraženih. Ukidaju se međugradske linije za vlakove i autobuse. Dan nakon, rano ujutro, Zagreb je pogodio potres 5,5 stupnjeva po Richteru. U potresu je stradala jedna djevojčica, a materijalna šteta je veća od 40 milijardi kuna. 23.ožujka stožer uvodi zabranu napuštanja mjesta prebivališta ili stalnog boravišta, izuzete su samo osobe i djelatnosti bitne za promet i kretanje robe.

Uvodi se rad od kuće, mnogi dijele otkaze ili su primorani zatvoriti svoja poduzeća. Bilježi se ogroman pad poslovanja i gospodarske štete. U idućim danima zatvaraju se granice, gospodarstvo svakim danom drastično pada te Vlada i Sabor donose nove pakete mjera za pomoć gospodarstvu.

Mjere su popustile početkom lipnja, a naročito tokom ljetnih mjeseci te je došlo do oporavka većine djelatnosti. Nakon neuspjele turističke sezone, koja je doduše bila bolja nego što se očekivalo na početku koronakrize, i smanjenja broja novozaraženih, jesen je za sobom donijela drugi val širenja virusa. Hrvatski BDP u trećem kvartalu pao je oko 10%.

Grafikon 2 - prikaz kretanja novozaraženih osoba koronavirusom

Izvor: www.koronavirus.hr, pristupano 05.12.2020.

Iz *grafikona 2* vidljivo je kako u prva dva kvartala brojke novozaraženih bile ispod 100, u trećem kvartalu brojke rastu te svoj vrhunac dosežu u četvrtom kvartalu gdje obaraju rekorde. Najveći broj novozaraženih iznosio je 4534 na dan 03.prosinca.

COVID-19 reprezentativan je primjer rizika koji se nije mogao predvidjeti i na koji se ne može utjecati. Nastao je kao vanjski rizik te se proširio na globalnoj razini. Posljedice su nesagledive i još uvijek ne postoje relevantni podaci o realnim gubicima. U nastavku prikazani su podaci zaračunate bruto premije životnih i neživotnih osiguranja u periodu od 2018.-2020. godine.

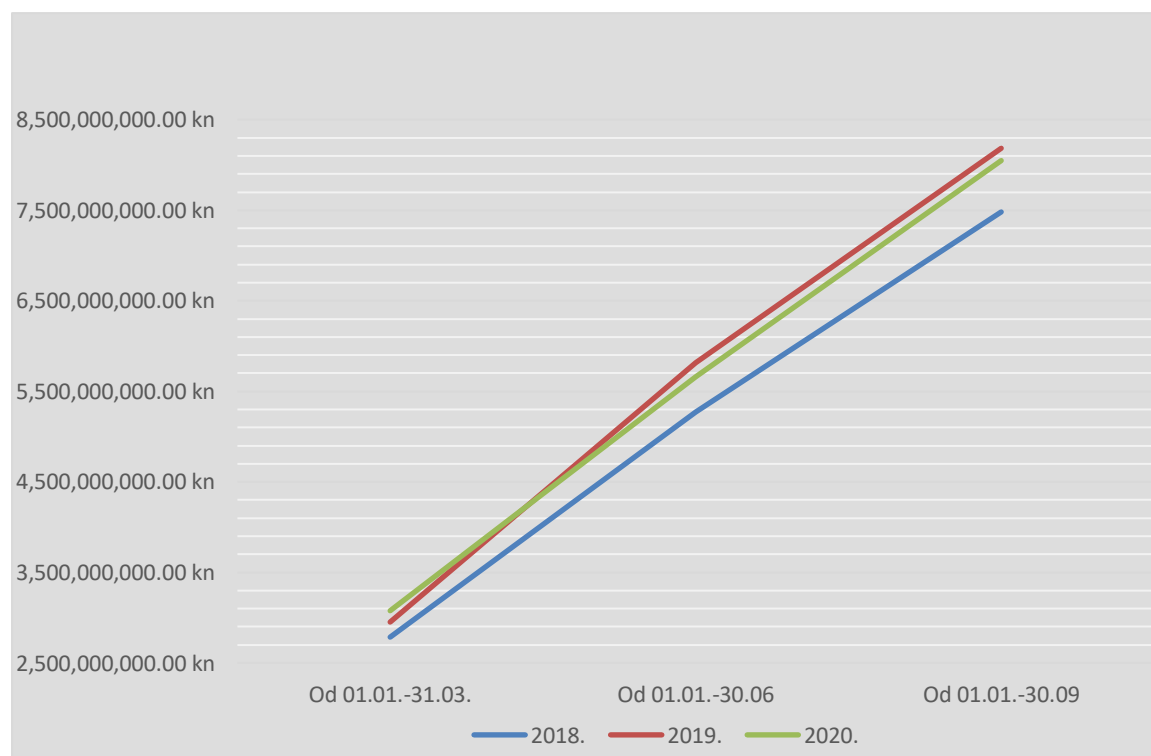
Tablica 4 - zaračunata bruto premija u prva tri kvartala 2018.-2020. godine

	2018.	2019.	2020.
Od 01.01.-31.03.	2.773.998	2.939.751	3.060.858
Od 01.01.-30.06	5.382.909	5.796.718	5.663.347
Od 01.01.-30.09	7.587.208	8.159.149	8.042.465

000 kn

Izvor: www.hanfa.hr, pristupano: 05.12.2020.

Grafikon 3 - zaračunata bruto premija u prva tri kvartala 2018.-2020. godine

Izvor: rad autorice na temelju tablice zaračunata bruto premija u prva tri kvartala 2018.-2020.godine

U Hrvatskoj je nulti pacijent evidentiran 25.02.2020.. U trenutku kada još nije bilo govora o zatvaranju već spomenutih djelatnosti i državnih granica, osiguravajuća društva bilježe rast zarađene bruto premije od 4,23% u donosu na 2019.godinu. Detaljnija analiza poslovanja osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj biti će prikazana u poglavlju 4.2. gdje će se analizirati zaračunata bruto premijama i broj ugovorenih polica osiguranja.

4 REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U istraživanju su sudjelovala četiri osiguravajuća društva s područja Republike Hrvatske. S obzirom da je odaziv na slična anketna istraživanja u Hrvatskoj prilično nizak, stigla su samo četiri odgovora što ograničava vrijednost i značaj dobivenih rezultata.

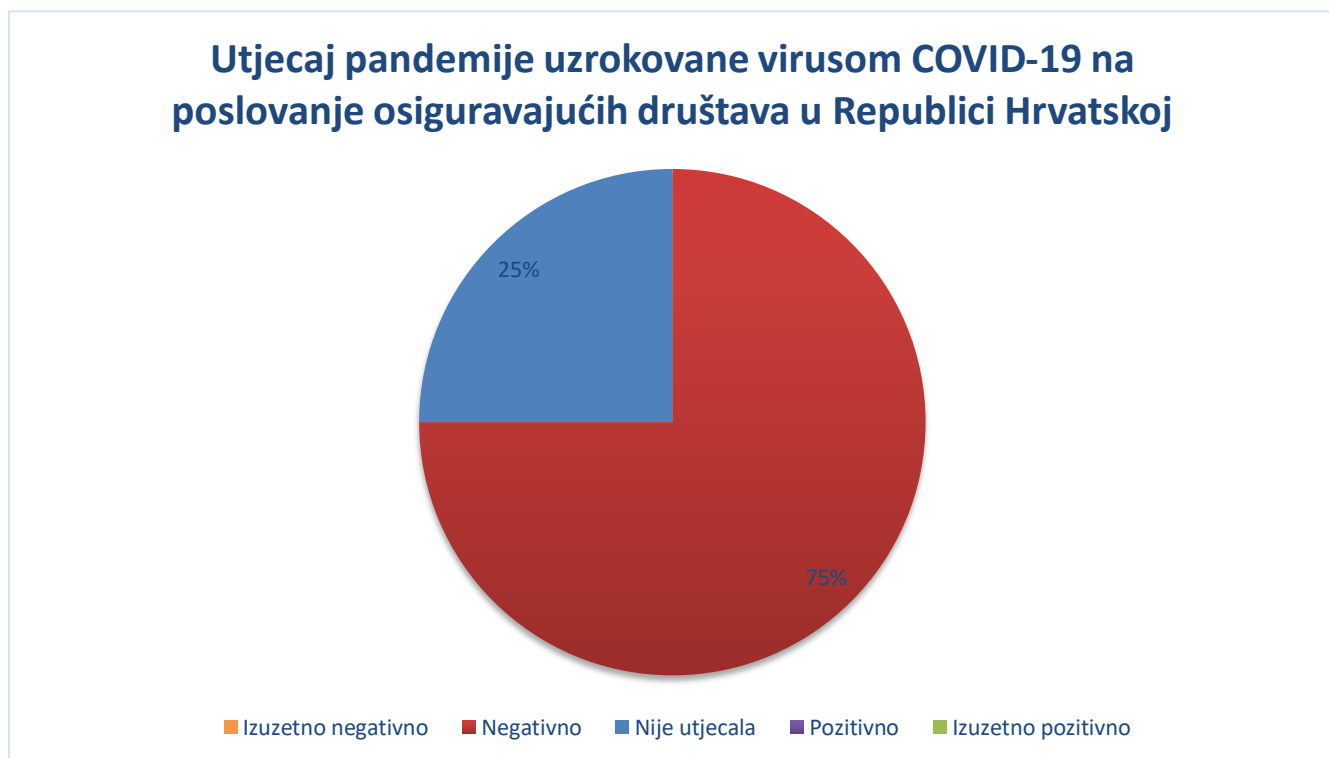
Anketa se sastojala od sedam pitanja. U prvom pitanju obuhvaćen je utjecaj koronakrize na poslovanje, dok su u drugom dijelu sagledane posljedice donesenih mjera od strane Nacionalnog stožera civilne zaštite koje su donesene u drugom kvartalu 2020.godine. Treće pitanje odnosilo se na prilike i prijetnje koje su se pojavile zbog novonastale situacije. Četvrto pitanje usmjereno je na solventnost i likvidnost, odnosno na sposobnost poduzeća da u svakom trenutku može podmiriti svoje dospjele novčane obveze novčanim sredstvima (solventnost) te na pretvaranje imovine ili njezinih pojedinih dijelova u gotovinu kako bi se pokrile preuzete obveze (likvidnost). Peto pitanje odnosilo se na zaposlenike i radna mjesta. U sljedećem pitanju istraživalo se što osiguravajuća društva, koja su bila primorana uvesti promjene i prilagoditi se novonastaloj situaciji, smatraju da je korisno za njihovo poslovanje. Za kraj sagledane su posljedice koje bi mogle otežati poslovanje u budućem periodu.

Anketa je primarni izvor podataka te su naknadno uspoređeni dobiveni rezultati s rezultatima dobivenima analizom poslovanja osiguravajućih društava. Na taj način provjerene su tvrdnje dobivene u anketi sa statistikom koja je objavljena na stranicama Hrvatskog ureda za osiguranje te Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga. Usporedbom na razini kvartala analizirano je kretanje zaračunate bruto premije u periodu od 2018.do 2020. godine. Usporedbom 2018. i 2019. godine prikazano je kako se premija kretala prije krize dok su usporedbom tekuće i prethodne godine dobiveni relevantni podaci o utjecaju krize. Na isti način obrađeni su podaci broja ugovorenih osiguranja.

4.1 Analiza ankete

Prvo pitanje usmjereno je na utjecaj pandemije uzrokovane virusom COVID-19 na poslovanje osiguravajućih kuća u Republici Hrvatskoj. Ponuđeni odgovori bili su: izrazito negativno, negativno, nije utjecala, pozitivno ili izuzetno pozitivno. Tri osiguravajuća društva smatraju kako je pandemija negativno utjecala na njihovo poslovanje, dok tek jedno društvo smatra da pandemija nije utjecala na njezino poslovanje. Postotni odnosi prikazani su u *grafikonu 4*.

Grafikon 4 - utjecaj pandemije uzrokovane virusom COVID-19 na poslovanje osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj

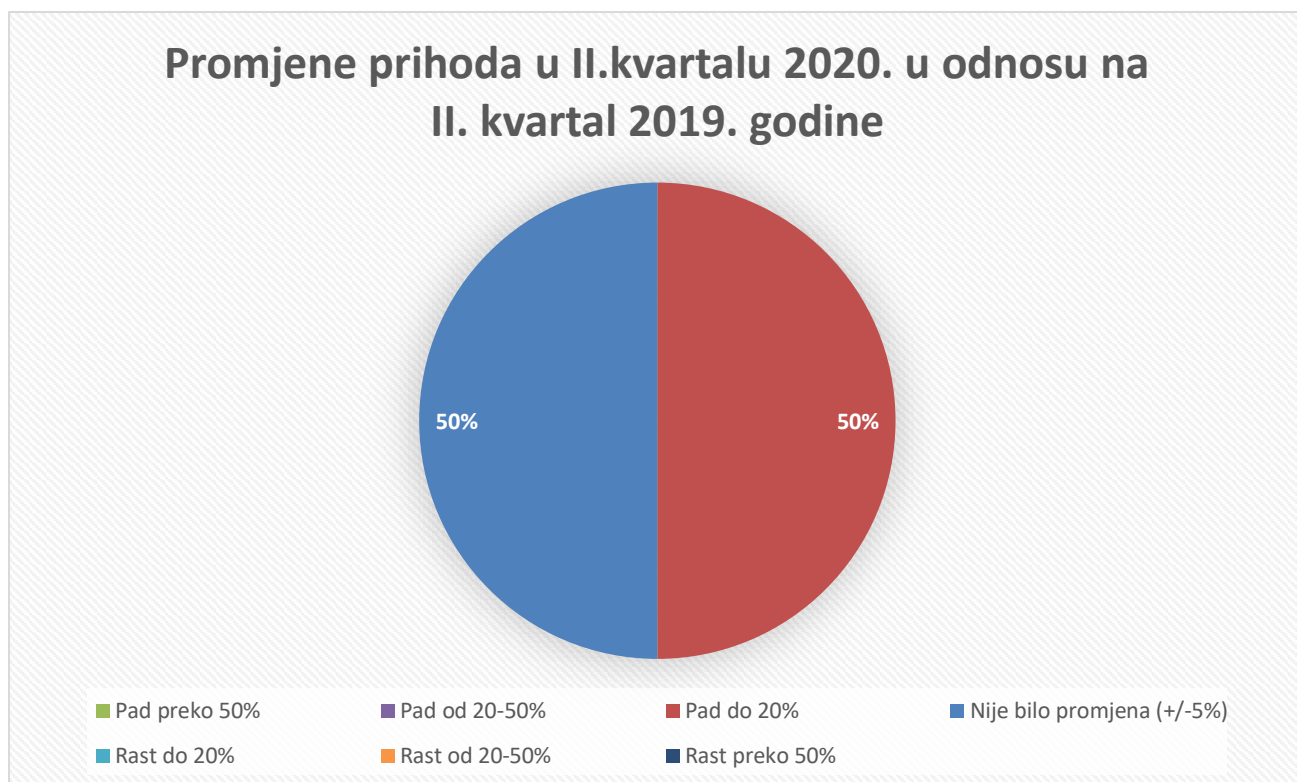

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima dobivenima u anketi

Većina ispitanih osiguravajućih društava osjetila je negativan utjecaj pandemije, što je bilo za očekivati.

Drugo pitanje usmjereno je na utjecaj pandemije na prihode u drugom kvartalu 2020. godine u odnosu na isti period prošle godine. Taj podatak je zanimljiv iz razloga što je upravo u tom periodu u Hrvatskoj započelo zatvaranje granica, prijevoza, ugostiteljskih i ostalih djelatnosti. Dva osiguravajuća društva ističu kako promjena nije bilo, dok dva društva bilježe pad prihoda do 20%. U *grafikonu 5* prikazan je postotni odnos.

Grafikon 5 - promjene prihoda u II.kvartalu 2020. u odnosu na II. kvartal 2019. godine

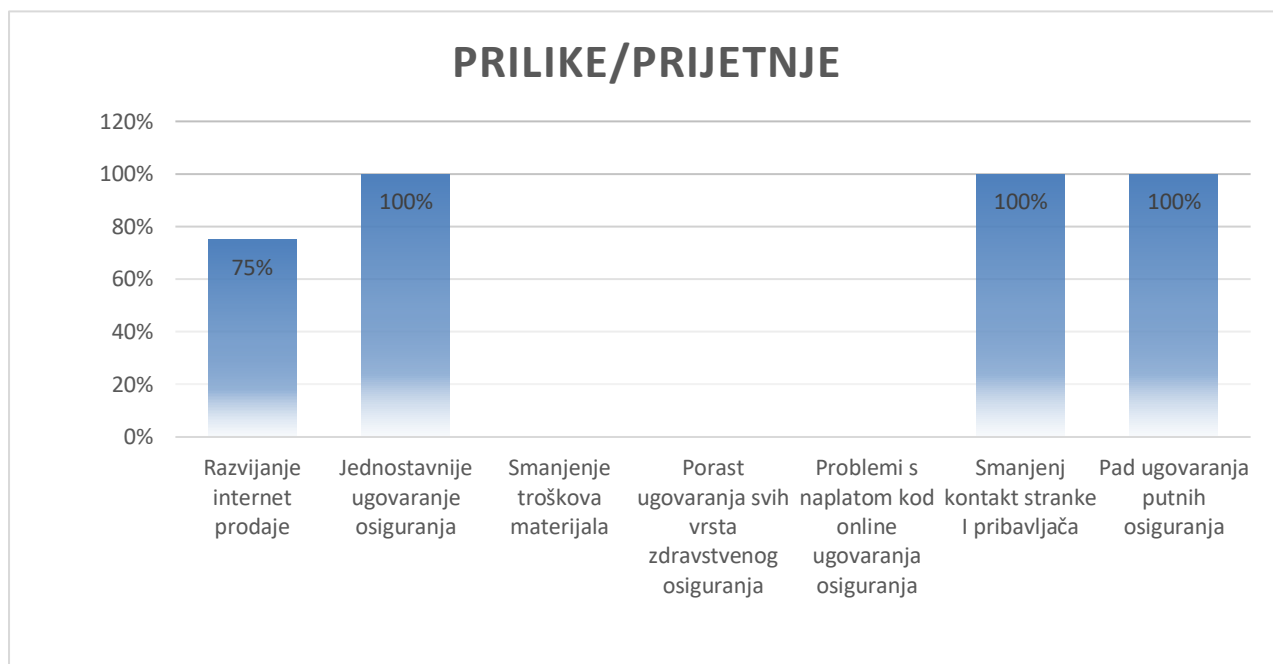

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima dobivenima u anketi

Ova tvrdnja osiguravajućih društava potvrditi će se ili opovrgnuti u sljedećem poglavlju kada se uspoređuju zaračunate bruto premije na mjesečnoj i kvartalnoj osnovi pojedinih vrsta osiguranja.

U trećem pitanju fokus je bio na prilike ili prijetnje koje su se pojavile kao posljedica novonastale situacije. Osiguravajuća društva bila su primorana uvesti nove načine poslovanja. Sva društva, koja su sudjelovala u istraživanju, uočila su jednostavnije ugovaranje osiguranja (to se odnosi na online ugovaranje, web naplatu te slanje polica osiguranja putem maila). Uočili su i smanjen kontakt stranke i pribavljača što je loše za njihovo poslovanje jer se smanjuje osobna povezanost sa trgovcem. Uzevši u obzir da su mjere koje su stupile na snagu zabranjivale putovanja, kako unutar države tako i izvan nje, sva društva primijetila su pad kod ugovaranja polica putnog osiguranja. Tri osiguravajuća društva primijetila su kako se razvila i povećala internet prodaja. U *grafikonu 6* prikazati ćemo postotne iznose.

Grafikon 6 - prilike/prijetnje uočene u poslovanju

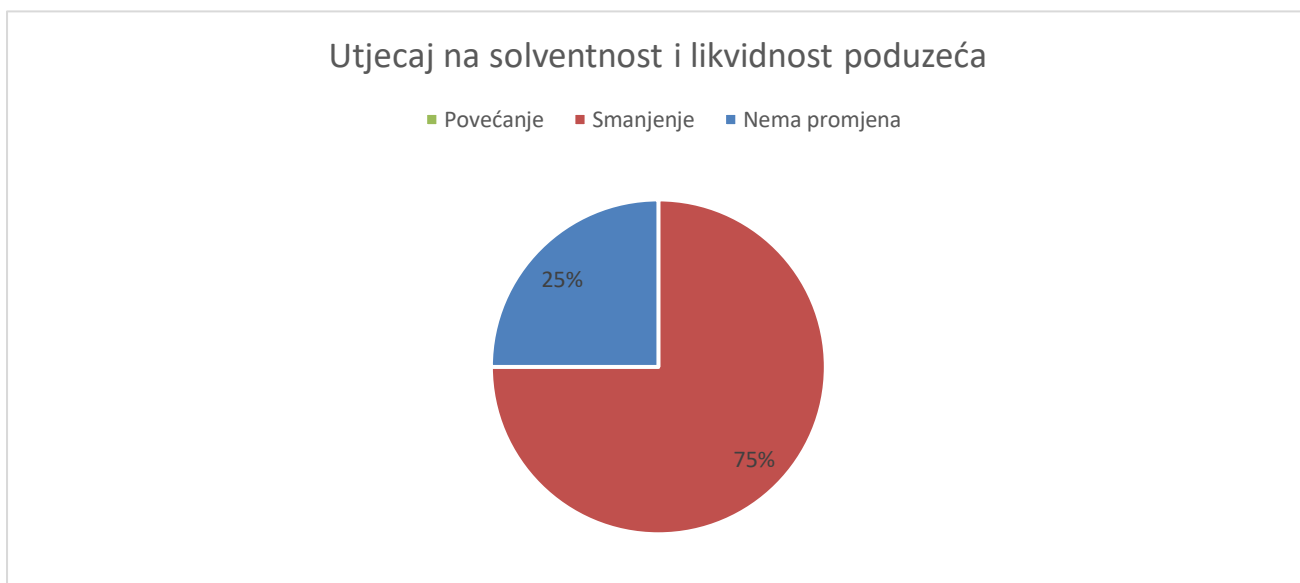

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima dobivenima u anketi

Osiguravajuća društva su i prije pandemije razmatrala ili su već usvojila internet prodaju, odnosno digitalna rješenja. Sada su bila prisiljena učiniti to brže nego ikada. Osim same prodaje uveli su i online prijavu i rješavanje šteta. Što je uvelike olakšalo proceduru klijentima.

Četvrto pitanje odnosilo se na solventnost i likvidnost poduzeća. Jedno osiguravajuće društvo primijetilo je da nema promjena, dok su ostali zabilježili smanjenje solventnosti i likvidnosti. Ni jedno od ispitanih društava nije zabilježilo povećanje. U *grafikonu 7* prikazani su postotni omjeri.

Grafikon 7 - utjecaj na solventnost i likvidnost poduzeća

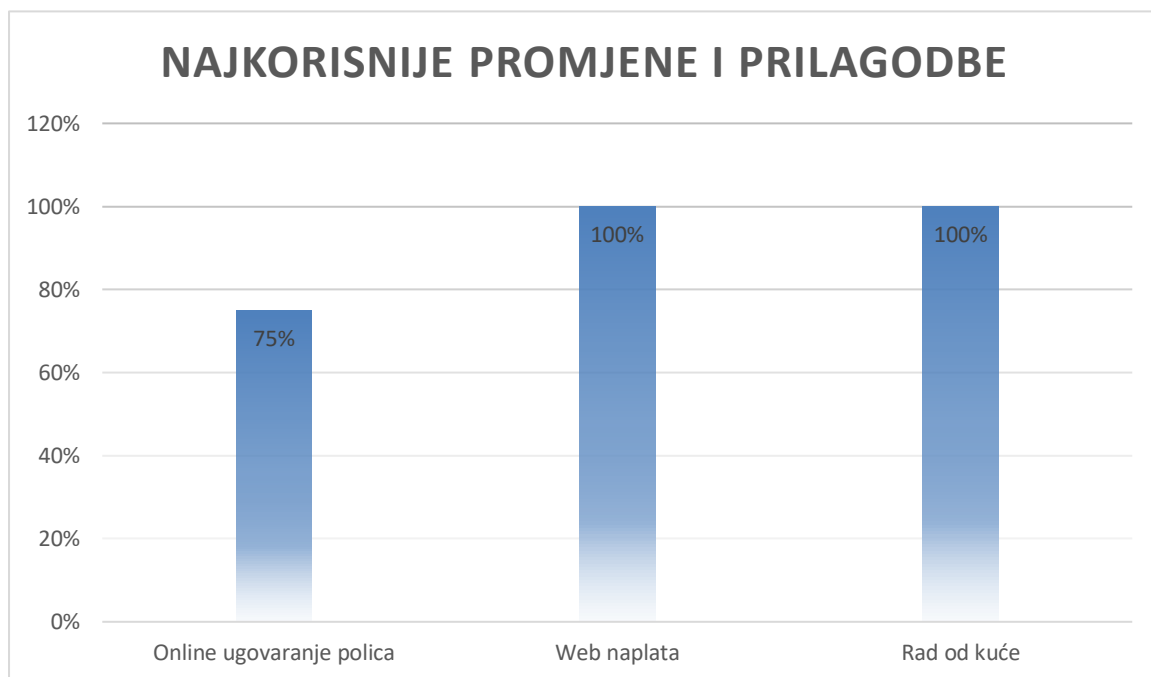

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima dobivenima u anketi

Peto pitanje odnosilo se na radnike te planiraju li otpustiti iste. Ponuđeni odgovori bili su da, ne i već smo otpuštali. Sva poduzeća jednoglasno su rekla „ne“.

Šesto pitanje nadovezivalo se na treće. Fokus je bio na promjenama i prilagodbama koje su se pokazale najkorisnije. 75% sudionika smatra da se online ugovaranje polica tj. slanje polica putem e-maila pokazalo najkorisnije, a svi sudionici smatraju da su se web naplata te rad od kuće pokazali najkorisnijima.

Grafikon 8 – najkorisnije promjene i prilagodbe

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima dobivenima u anketi

Sedmo pitanje vezano je uz otežavanje poslovanja do kraja godine. Kao posljedicu za koju smatraju da će najviše otežati poslovanje do kraja godine, dva osiguravajuća društva navela su nemogućnost naplate potraživanja, a dva nedostatak radne snage radi samoizolacije/karantene.

4.2 Analiza poslovanja osiguravajućih društava

Putno zdravstveno osiguranje rizik je koji pripada grupi ili vrsti osiguranja pomoći tj. asistencije. Osiguranje pomoći sastoji se od: turističkog osiguranja, putnog zdravstvenog osiguranja, osiguranja pomoći (asistencije) za vrijeme puta, izvan mjesta boravka ili prebivališta, osiguranja automobilske asistencije i ostalih osiguranja pomoći (asistencija). U nastavku prikazana je zaračunata bruto premiju prema rizicima turističkog osiguranja, putnog zdravstvenog osiguranja te osiguranja pomoći za vrijeme puta izvan mjesta boravka ili prebivališta. Osiguranje automobilske asistencije i ostala osiguranja pomoći nisu usko vezana uz putovanja i zatvaranje granica, jer se neovisno o tome ugovaraju. Premija se promatra na nivou kvartala kako bi se što kvalitetnije usporedile oscilacije u poslovanju tokom novonastale situacije i vremena prije COVID krize.

Turističkim osiguranjem klijenti se osiguravaju od nepredvidivih događaja i posljedica koje se mogu dogoditi njima i njihovoj imovini na putovanju u inozemstvu. U nastavku prikazano je kretanje zaračunate bruto premije te broj ugovorenih osiguranja.

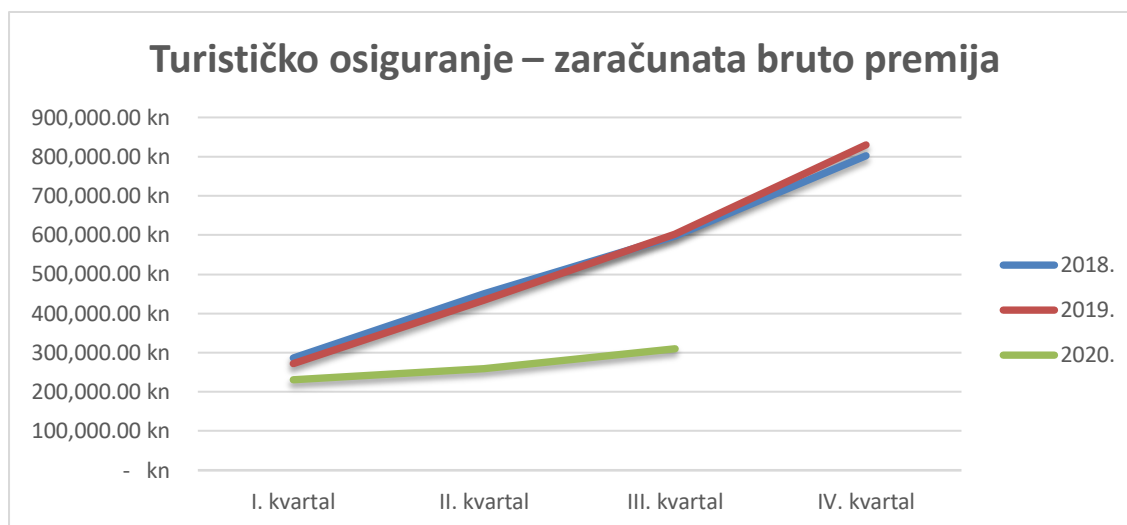
Tablica 5 - turističko osiguranje – zaračunata bruto premija

	2018.	2019.	2020.
I. kvartal	286.373,00 kn	272.091,00 kn	230.883,00 kn
II. kvartal	449.796,00 kn	433.229,00 kn	258.918,00 kn
III. kvartal	596.795,00 kn	601.642,00 kn	309.962,00 kn
IV. kvartal	802.289,00 kn	829.939,00 kn	

Izvor: www.huo.hr, pristupano 26.11.2020.

Ukupna zaračunata bruto premija u prvom kvartalu 2019.godine iznosila je 272.091,00 kn što je za 4,99% manje u odnosu na prethodnu godinu, u istom periodu 2020. godine ukupna premija iznosila je 230.883,00 kn što je za 15,14% manje nego 2019. godine. U drugom kvartalu 2019. godine ukupna premija smanjuje se za 3,68% u odnosu na prethodnu, dok se u 2020. godini smanjuje za 40,24% u odnosu na 2019. godinu. U trećem kvartalu premija u 2019.godini prvi puta raste za 0,81% u odnosu na promatrani period 2018. godine, a u istom periodu 2020. godine premija se smanjuje za 48,48% u odnosu na 2019.godinu. Grafikonom 9 prikazano je kretanje zaračunate bruto premije.

Grafikon 9 - turističko osiguranje – zaračunata bruto premija

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima iz tablice turističko osiguranje- zaračunata bruto premija

U sljedećoj tablici prikazano je kretanje broja ugovorenih osiguranja kako bi se dobila jasnija slika o tome koliko je zbilja koronakriza ostavila utjecaja na turizam, pa samim time i na osiguravajuća društva.

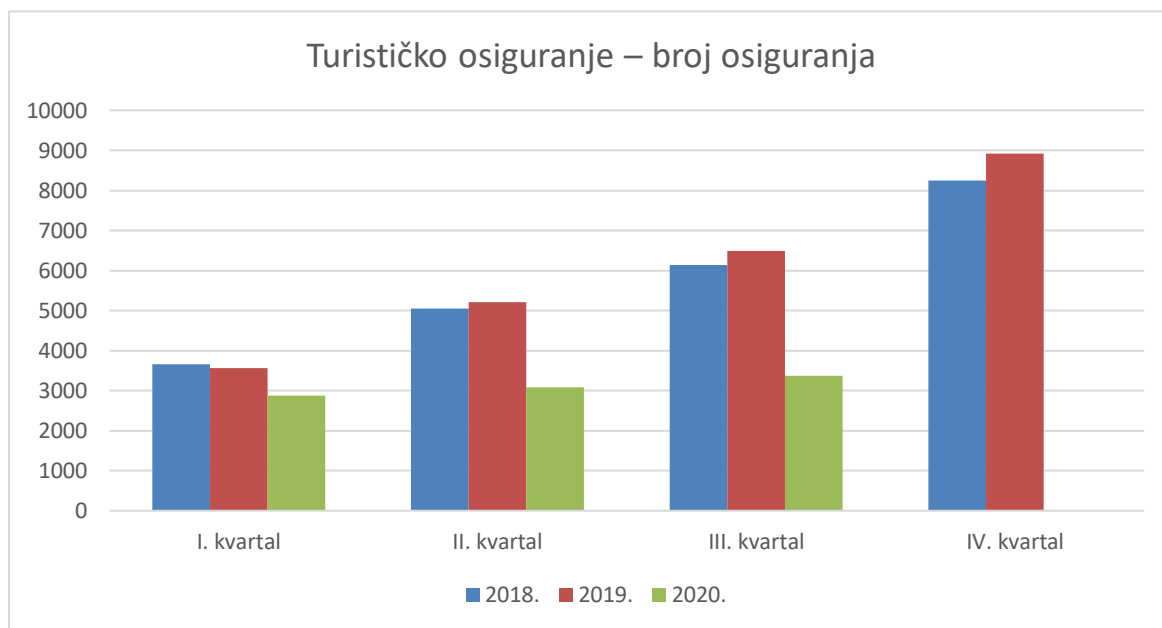
Tablica 6 - turističko osiguranje – broj osiguranja

	2018.	2019.	2020.
I. kvartal	3.658	3.559	2.872
II. kvartal	5.056	5.205	3.080
III. kvartal	6.135	6.484	3.370
IV. kvartal	8.241	8.913	

Izvor: www.huo.hr, pristupano 26.11.2020.

Na temelju podataka za period od 2018. do 2020. godine, bez zadnjeg kvartala 2020. godine, vidljivo je kako se broj osiguranja gotovo prepолоvio. U prvom kvartalu 2020. godine, kada se virus COVID-19 počeo širiti svijetom, broj ugovorenih osiguranja iznosio je 2872, što je za 19,30% manje u odnosu na isti period prošle godine. U drugom kvartalu broj ugovorenih polica pada za 40,83%, dok u trećem kvartalu 2020. godine broj ugovorenih polica iznosi 3370 što je za 48,03% manje nego u promatranom periodu 2019. godine.

Grafikon 10 - turističko osiguranje – broj osiguranja

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima iz tablice turističko osiguranje- zaračunata bruto premija

Putno zdravstveno osiguranje pokriva troškove nužnog liječenja i troškove prijevoza radi bolesti ili nezgode koja se dogodi u inozemstvu.

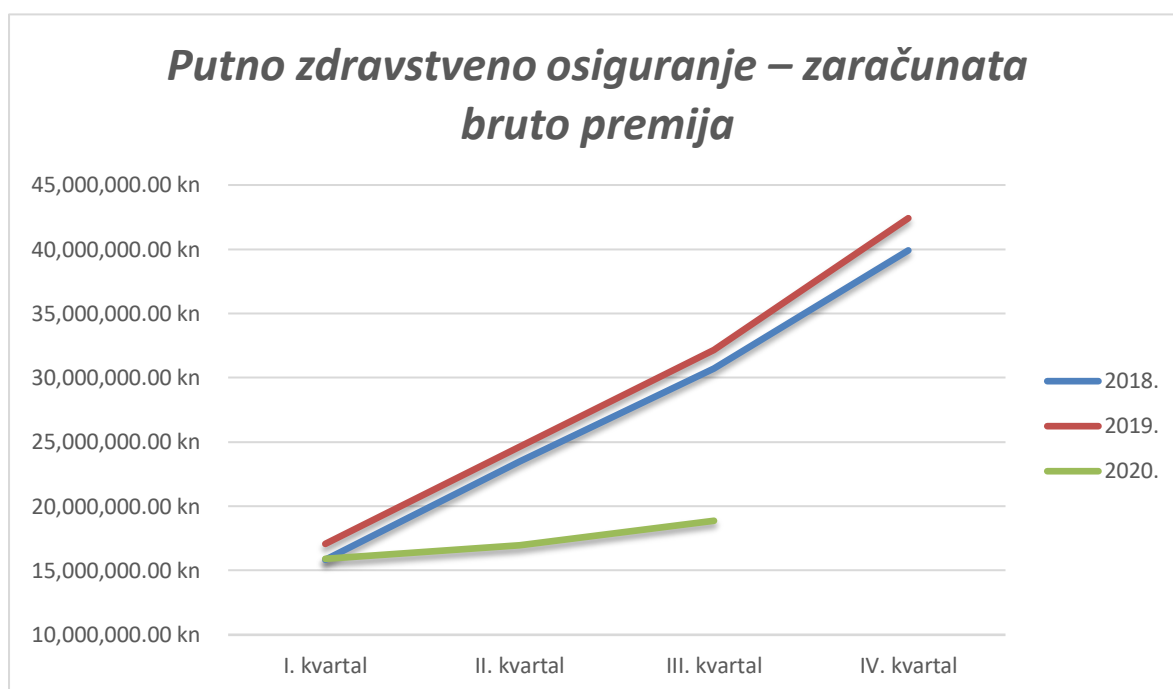
Tablica 7 - putno zdravstveno osiguranje – zaračunata bruto premija

	2018.	2019.	2020.
I. kvartal	15.838.487,00 kn	17.074.840,00 kn	15.913.819,00 kn
II. kvartal	23.509.298,00 kn	24.652.027,00 kn	16.981.468,00 kn
III. kvartal	30.702.512,00 kn	32.172.282,00 kn	18.873.155,00 kn
IV. kvartal	39.913.471,00 kn	42.417.469,00 kn	

Izvor: www.huo.hr, pristupano 26.11.2020.

Zaračunata bruto premija putnog zdravstvenog osiguranja u prvom kvartalu 2019.godine iznosila je 17.074.840,00 kn što je za 7,81% više u odnosu na prethodnu godinu. U 2020. godini zaračunata bruto premija iznosila je 15.913.819,00 kn što je za 6,80% manje u odnosu na 2019.godinu. U drugom kvartalu 2019. godine premija je rasla za 4,86% u odnosu na raniju godinu, dok je u istom razdoblju 2020. godine premija pala za 31,12% u odnosu na 2019. godinu. Najveći pad vidljiv je u trećem kvartalu 2020.godine kada zaračunata bruto premija putnog zdravstvenog osiguranja pada za 41,34%.

Grafikon 11 - putno zdravstveno osiguranje – zaračunata bruto premija

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima iz tablice putno zdravstveno osiguranje- zaračunata bruto premija

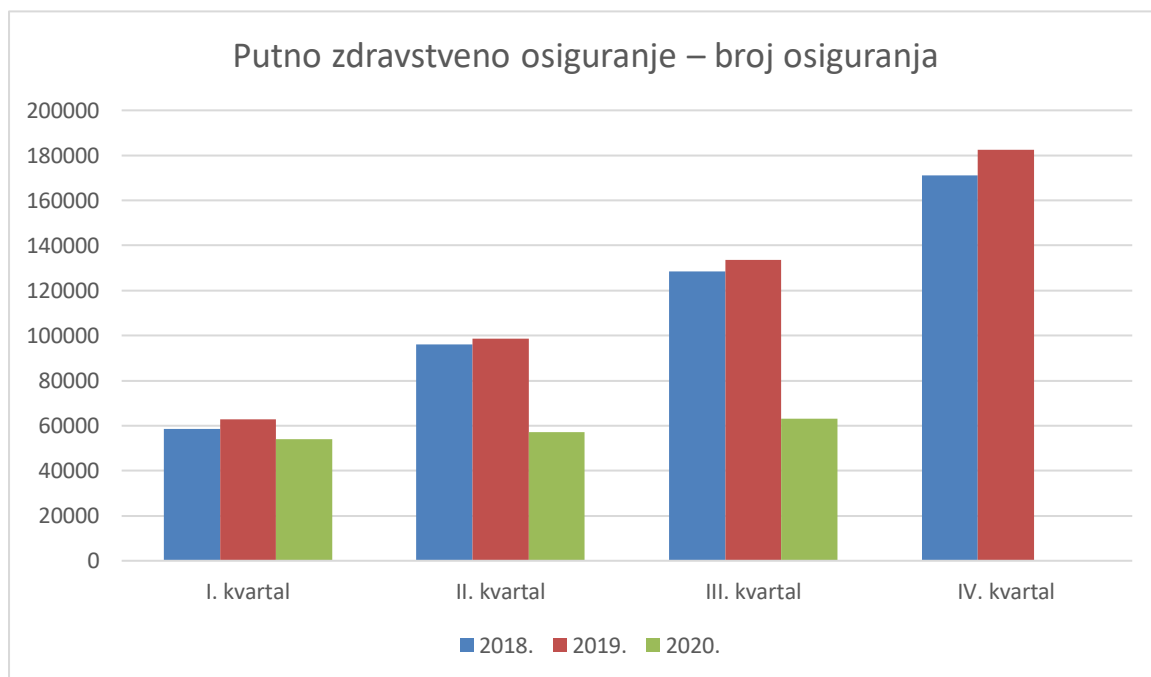
Tablica 8 - putno zdravstveno osiguranje – broj osiguranja

	2018.	2019.	2020.
I. kvartal	58.528	62.831	53.979
II. kvartal	95.988	98.549	57.150
III. kvartal	128.342	133.526	62.975
IV. kvartal	171.080	182.421	

Izvor: www.huo.hr, pristupano 26.11.2020.

Broj ugovorenih putnih zdravstvenih osiguranja značajno je pao u 2020. godini. Iz tablice se iščitava kako se pozicija u trećem kvartalu nije značajno promijenila tokom godine i nije pratila trend rasta prethodnih godina. U prvom kvartalu 2020. godine osiguravajuća društva bilježe pad broja osiguranja za 14,09%, u drugom kvartalu 2020. godine broj osiguranja iznosio je 57.150, što je za 42,01% manje u odnosu na prethodnu godinu kada je broj osiguranja iznosio 98.549. U trećem kvartalu 2020. godine broj osiguranja iznosio je 62.975, što je za 52.84% manje u odnosu na 2019. godinu kada je ta brojka iznosila 133.526.

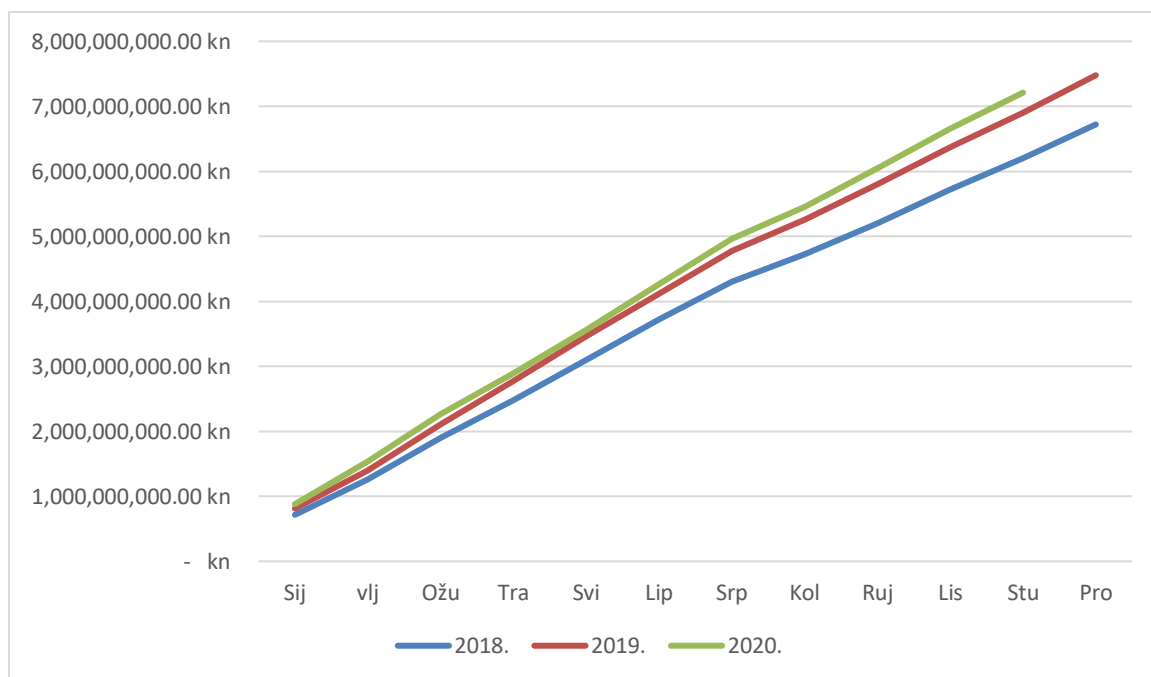
Grafikon 12 - putno zdravstveno osiguranje – broj osiguranja

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima iz tablice putno zdravstveno osiguranje – broj osiguranja

Zaračunata bruto premija neživotnog osiguranja ostvarivala je rast u cijeloj tekućoj godini. U grafikonu 13 prikazano je kretanje premije po mjesecima u tekućoj, prethodnoj te 2018. godini.

Grafikon 13 - zaračunata bruto premija neživotnog osiguranja po mjesecima

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima preuzetih s <https://huo.hr/>, pristupano 26.11.2020.

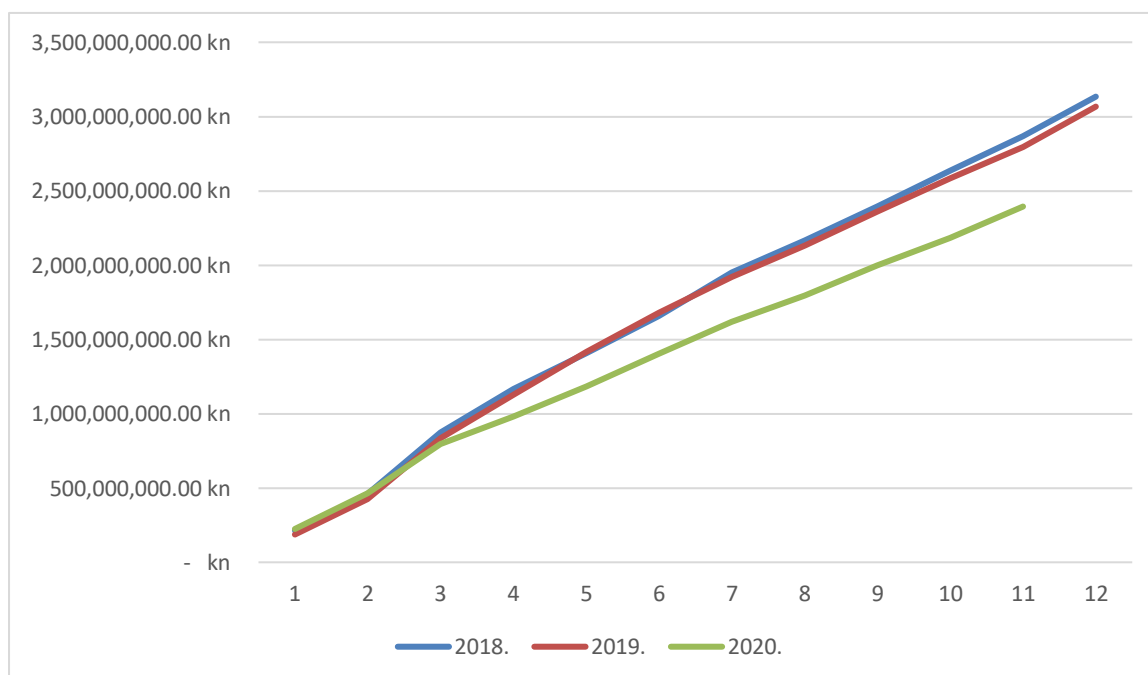
Na dan 31.01.2020. zaračunata bruto premija neživotnih osiguranja iznosila je 879.737.523,00 kn, što je za 8,22% više u odnosu na prethodnu. Na kraju prvog kvartala 2020. godine premija je narasla za 7,71%, u drugom kvartalu ostvaren je rast od 3,48%. Na dan 30.09.2020. godine zaračunata bruto premija neživotnih osiguranja iznosila je 6.043.578.625,00 kn, što je za 4,25% više u odnosu na prethodnu godinu.

Gledajući strukturu premije neživotnih osiguranja na dan 30.09.2020. godine, najveći udio od 24,15% odnosi se na osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila. Osiguranje cestovnih vozila-kasko sudjeluje sa 12,23%, ostala osiguranja imovine sa 8,56% te osiguranje od požara i elementarnih šteta sa 7,34%.

U prvih 9 mjeseci 2020.godine ugovoreno je 1.839.093 polica osiguranja od odgovornosti za upotrebu motornih vozila od odgovornosti za štete trećim osobama, što je za 2% više u odnosu na isti period prošle godine. Prosječna premija iznosila je 1.004,05 kn, što je za 9,3% više nego prethodne godine.

Zanimljiv je podatak kako je na kraju trećeg kvartala 2020. godine broj ugovorenih polica obveznog osiguranja putnika u javnom prijevozu od posljedica nezgode ostvario pad od 14,1% u odnosu na 2019. godinu, kada je ostvaren rast od 7,4% u odnosu na 2018. godinu.

Grafikon 14 - zaračunata bruto premija životnih osiguranja

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima preuzetih s www.huo.hr, pristupano 26.11.2020.

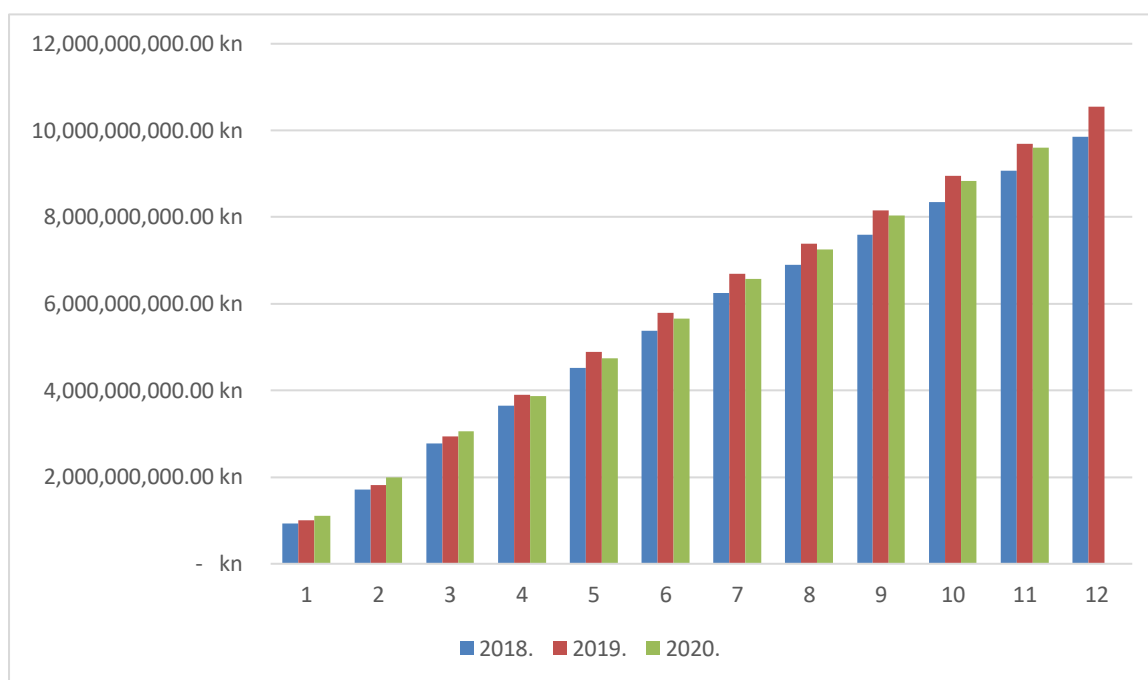
Zaračunata bruto premija životnih osiguranja u prvom mjesecu iznosi 224.336.437,00 kn, što je za 20,2% više u odnosu na prethodnu godinu. U drugom mjesecu ostvaruje rast od 8,61% u odnosu na prethodnu te na kraju prvog kvartala 2020. godine ostvaruje pad od 4,91% u odnosu na prethodnu 2019. godinu. Na kraju trećeg kvartala zaračunata bruto premija životnih osiguranja iznosi 1.998.886.661,00 kn što je za 15,37% manje u odnosu na isti period ranije godine.

U strukturi premije životnih osiguranja s najvećim udjelom sudjeluje klasično životno osiguranje i to sa 20,72%.

U prvih devet mjeseci 2020.godine ugovoreno je 1.405.770 polica životnog osiguranja, što je za 3,96% manje u odnosu na prethodnu godinu.

Iz *grafikona 14* jasno je vidljivo kako premija životnog osiguranja od ožujka 2020. godine učestalo ostvaruje pad u odnosu na prethodnu godinu. U ožujku 2020. godine broj likvidiranih šteta povećao se za 13,82% u odnosu na prethodnu, dok se na dan 30.09.2020. godine broj likvidiranih šteta povećao za 14,69% u odnosu na isti period prethodne godine. Vrijednost likvidiranih šteta u bruto iznosu na kraju trećeg kvartala 2020. godine iznosila je 2.102.042.728,00 kn, što je za 29,58% više nego prethodne godine. Razlog tome su dospjeća polica i otkupi istih.

Grafikon 15 - zaračunata bruto premija životnih i neživotnih osiguranja

Izvor: vlastiti rad autorice prema podacima preuzetih s www.huo.hr, pristupano 26.11.2020.

U prvom kvartalu 2020. godine zarađena bruto premija životnih i neživotnih osiguranja iznosila je 3.060.858.953,00 kn, što je za 4,12% više nego prethodne godine. U drugom kvartalu premija ostvaruje pad od 2,3% u odnosu na prethodnu te se trend pada nastavlja i kroz treći kvartal. U trećem kvartalu premija iznosi 8.042.465.286,00 kn, što je za 1,43% manje u odnosu na raniju godinu.

Slika 1 - broj osiguranja prema vrstama osiguranja na kraju trećeg kvartala

Vrste osiguranja	Broj osiguranja		Udio u %		Promjena 20/19	
	IX./2019	2019	IX./2020	2020	Aps.(kom)	Relat.(%)
01 OSIGURANJE OD NEZGODE	2.091.696	24,01	2.070.587	23,64	-21.109	-1,01
02 ZDRAVSTVENO OSIGURANJE	314.719	3,61	396.361	4,52	+81.642	+25,94
03 OSIGURANJE CESTOVNIH VOZILA - KASKO	539.149	6,19	520.062	5,94	-19.087	-3,54
04 OSIGURANJE TRAČNIH VOZILA - KASKO	36	0,00	21	0,00	-15	-41,67
05 OSIGURANJE ZRAČNIH LETJELICA - KASKO	138	0,00	137	0,00	-1	-0,72
06 OSIGURANJE PLOVILA	22.939	0,26	21.724	0,25	-1.215	-5,30
07 OSIGURANJE ROBE U PRIJEVOZU	12.696	0,15	7.154	0,08	-5.542	-43,65
08 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH ŠTETA	492.433	5,65	515.479	5,88	+23.046	+4,68
09 OSTALA OSIGURANJA IMOVINE	537.447	6,17	536.529	6,12	-918	-0,17
10 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU MOTORNIH VOZILA	2.263.528	25,99	2.342.851	26,74	+79.323	+3,50
11 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU ZRAČNIH LETJELICA	484	0,01	483	0,01	-1	-0,21
12 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU PLOVILA	55.342	0,64	53.399	0,61	-1.943	-3,51
13 OSTALA OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI	176.956	2,03	190.585	2,18	+13.629	+7,70
14 OSIGURANJE KREDITA	76.800	0,88	54.063	0,62	-22.737	-29,61
15 OSIGURANJE JAMSTVA	2.821	0,03	2.466	0,03	-355	-12,58
16 OSIGURANJE RAZNIH FINANCIJSKIH GUBITAKA	96.863	1,11	72.210	0,82	-24.653	-25,45
17 OSIGURANJE TROŠKOVA PRAVNE ZAŠTITE	21.012	0,24	28.393	0,32	+7.381	+35,13
18 OSIGURANJE POMOĆI (ASISTENCIJA)	542.567	6,23	542.385	6,19	-182	-0,03
19 ŽIVOTNA OSIGURANJA	774.331	8,89	733.179	8,37	-41.152	-5,31
20 RENTNO OSIGURANJE	3.584	0,04	3.499	0,04	-85	-2,37
21 DOPUNSKA OSIGURANJA ŽIVOTNOG OSIGURANJA	624.029	7,16	605.769	6,91	-18.260	-2,93
22 OSIGURANJE ZA SLUČAJ VJENČANJA ILI SKLAPANJA ŽIVOTNOG PARTNERSTVA ILI ROĐENJA	2.612	0,03	2.306	0,03	-306	-11,72
23 ŽIVOTNA ILI RENTNA OSIGURANJA KOD KOJIH UGOVARATELJ OSIGURANJA SNOSI RIZIK ULAGANJA	59.250	0,68	61.017	0,70	+1.767	+2,98
24 TONTINE	0	0,00	0	0,00	+0	-
25 OSIGURANJE S KAPITALIZACIJOM	0	0,00	0	0,00	+0	-
UKUPNO (neživotna osiguranja, vrste 01 - 18)	7.247.626	83,20	7.354.889	83,95	+107.263	+1,48
UKUPNO (životna osiguranja, vrste 19 - 25)	1.463.806	16,80	1.405.770	16,05	-58.036	-3,96
SVEUKUPNO (vrste 01 - 25)	8.711.432	100,00	8.760.659	100,00	+49.227	+0,57

Izvor: www.huo.hr, pristupano 26.11.2020.

Na dan 30.09.2020. godine broj ugovorenih polica osiguranja od odgovornosti za upotrebu motornih vozila iznosio je 2.342.851, što je za 3,5% više u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi sudjeluje sa 26,74% što je ujedno i najveći udio u broju neživotnih osiguranja.

Na isti dan broj ugovorenog osiguranja od nezgode iznosi 2.070.587, što je za 1,01% manje u odnosu na isti period 2019. godine. Osiguranje od nezgode u strukturi sudjeluje s udjelom od 23,64%.

Na kraju trećeg kvartala 2020. godine broj ugovorenih životnih osiguranja iznosio je 1.405.770 što je za 3,96% manje nego ranije godine. U ukupnoj strukturi životna osiguranja na kraju rujna 2020. godine sudjeluju s 16,05%, dok udio od 83,95% nose neživotna osiguranja. Sveukupni broj ugovorenih životnih i neživotnih osiguranja na dan 30.09.2020. povećao se za 0,57%, odnosno za 49.227 novih polica osiguranja.

Slika 2 - vrijednost likvidiranih šteta prema vrstama osiguranja

Vrste osiguranja	Likvidirane štete, bruto iznosi u kn		Promjena 20/19	
	IX./2019	IX./2020	Aps.(kn)	Relat.(%)
01 OSIGURANJE OD NEZGODE	74.890.343	70.249.947	-4.640.397	-6,20
02 ZDRAVSTVENO OSIGURANJE	234.637.765	229.626.447	-5.011.318	-2,14
03 OSIGURANJE CESTOVNIH VOZILA - KASKO	578.971.898	555.128.835	-23.843.063	-4,12
04 OSIGURANJE TRAIČNIH VOZILA - KASKO	731.493	853.726	+122.233	+16,71
05 OSIGURANJE ZRAČNIH LETJELICA - KASKO	2.049.923	2.457.937	+408.014	+19,90
06 OSIGURANJE PLOVILA	76.914.704	55.217.374	-21.697.330	-28,21
07 OSIGURANJE ROBE U PRIJEVOZU	12.661.897	5.015.589	-7.646.309	-60,39
08 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH ŠTETA	233.307.166	394.857.952	+161.550.786	+69,24
09 OSTALA OSIGURANJA IMOVINE	261.697.345	286.034.151	+24.336.806	+9,30
10 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU MOTORNIH VOZILA	954.370.972	890.389.662	-63.981.310	-6,70
11 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU ZRAČNIH LETJELICA	101.123	119.628	+18.505	+18,30
12 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU PLOVILA	14.565.543	6.917.470	-7.648.074	-52,51
13 OSTALA OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI	123.389.791	124.527.249	+1.137.458	+0,92
14 OSIGURANJE KREDITA	-28.920.697	-12.343.633	+16.577.063	-
15 OSIGURANJE JAMSTVA	15.370.903	2.246.521	-13.124.382	-85,38
16 OSIGURANJE RAZNIH FINANCIJSKIH GUBITAKA	41.925.969	20.699.494	-21.226.476	-50,63
17 OSIGURANJE TROŠKOVA PRAVNE ZAŠTITE	322.355	108.097	-214.258	-66,47
18 OSIGURANJE POMOĆI (ASISTENCIJA)	28.705.539	31.119.617	+2.414.078	+8,41
19 ŽIVOTNA OSIGURANJA	1.445.860.803	1.808.450.594	+362.589.791	+25,08
20 RENTNO OSIGURANJE	18.008.109	15.866.369	-2.141.739	-11,89
21 DOPUNSKA OSIGURANJA ŽIVOTNOG OSIGURANJA	12.295.992	9.915.956	-2.380.036	-19,36
22 OSIGURANJE ZA SLUČAJ VJENČANJA ILI SKLAPANJA ŽIVOTNOG PARTNERSTVA ILI RO	4.502.556	7.609.561	+3.107.005	+69,01
23 ŽIVOTNA ILI RENTNA OSIGURANJA KOD KOJIH UGOVARATELJ OSIGURANJA SNOSI P	141.468.420	260.200.248	+118.731.828	+83,93
24 TONTINE	0	0	+0	-
25 OSIGURANJE S KAPITALIZACIJOM	0	0	+0	-
UKUPNO (neživotna osiguranja, vrste 01 - 18)	2.625.694.035	2.663.226.061	+37.532.026	+1,43
UKUPNO (životna osiguranja, vrste 19 - 25)	1.622.135.879	2.102.042.728	+479.906.849	+29,58
SVEUKUPNO (vrste 01 - 25)	4.247.829.914	4.765.268.790	+517.438.876	+12,18

Izvor: www.huo.hr, pristupano 26.11.2020.

Vrijednost likvidiranih šteta neživotnih osiguranja na kraju trećeg kvartala 2020. porasla je za 1,43% u odnosu na isti period prethodne godine. Najznačajnije promjene u štetama vidljive su

kod osiguranja od požara i elementarnih šteta, osiguranja robe u prijevozu te osiguranja jamstva.

Broj likvidiranih šteta osiguranja od požara i elementarnih šteta na kraju trećeg kvartala 2020. povećao se za 23,86% u odnosu na prethodnu godinu, dok je vrijednost likvidiranih šteta iznosila 69,24% više nego u istom periodu 2019. godine. Razlog tomu je potres koji je zadesio Grad Zagreb i okolicu te iza sebe ostavio štete čija je procijenjena vrijednost ukupne izravne štete otprilike 86 milijardi kuna³.

Vrijednost likvidiranih šteta osiguranja robe u prijevozu u trećem kvartalu smanjila se za 60,39%, a najveći pad vrijednosti likvidiranih šteta vidljiv je kod osiguranja jamstva od 85,38%.

Kada je riječ o skupini životnih osiguranja, vrijednost likvidiranih šteta povećala se za 29,58%. Najveće razlike vidljive su kod osiguranja za slučaj vjenčanja ili sklapanja životnog partnerstva ili rođenja uz porast vrijednosti od 69,01% te kod životnih ili rentnih osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja gdje je vrijednost likvidiranih šteta porasla za 83,93% u odnosu na raniju godinu.

³ www.vlada.gov.hr, pristupano: 11.12.2020.

5 ZAKLJUČAK

Kraj 2019. godine početak je pandemije koja je zahvatila čitavi svijet, pa tako i Republiku Hrvatsku. Dočekala sve potpuno nespremne i bez mogućnosti spoznaje kakve bi posljedice mogla ostaviti po pitanju ljudskih života. Pandemija COVID-19 prisilila je na promjenu načina života, rada, poslovanja te komunikacije.

Zdravstveni sektor najviše pati, broj novozaraženih svakim danom raste dok donesene mjere uglavnom ne daju željene rezultate. Borba s pandemijom ne jenjava, a posljedice koje ona nosi sa sobom tek će biti vidljive. Pojavom virusa u Republici Hrvatskoj postupno su pooštřavane mjere. Strah i panika u Hrvatskoj rastle su zajedno za globalnom panikom. Nadalje, potres koji je u ožujku pogodio Grad Zagreb i njegovu okolicu doprinio je strahu među građanima te sa sobom odnio jedan mladi život i ostavio štete koje se procjenjuju na 86 milijardi kuna.

Ni jedna ekonomska kriza do sada nije zahvatila cijeli svijet i uzrokovala ogromni šok za europsko i svjetsko tržište te izazvala izvanredno stanje gospodarstva. Države su morale poduzeti niz mjera kako bi ublažile ekonomske posljedice. Zatvaranjem granica teško je pogođen sektor turizma, ali i prijevoznici, trgovci i izvoznici. Ne postoji sektor koji na neki način nije osjetio negativni utjecaj pandemije uzrokovane virusom COVID-19.

Promjene koje su uvedene u sektor osiguranja pokazale su se kao prilika. Prema analizi upitnika, osiguravajuća društva smatraju kako su najkorisnije uvedene promijene online ugovaranje osiguranja, web naplata te rad na daljinu, dok su kao prijetnju prepoznali smanjeni kontakt klijenata sa posrednicima u osiguranju te pad ugovorenih putnih osiguranja.

Osiguranje je sektor koji je manje izložen inozemnim šokovima. Na temelju analize, koja je provedena u ovome radu, može se zaključiti kako su osiguravajuća društva imala relativno skromnu reakciju. Pad zaračunate bruto premije na kraju trećeg kvartala 2020.godine iznosio je 1,43% u odnosu na prethodnu godinu, dok se broj osiguranja povećao za 0,57%. Sukladno tome vidljivo je kako su se osiguravajuća društva relativno brzo prilagodila novonastaloj situaciji razvijanjem internet trgovine tj. online ugovaranjem polica osiguranja, web naplatom te su samim time smanjili izloženost zarazi svoje klijente i zaposlenike. Sektor osiguranja još uvijek je stabilan, a likvidnost i solventnost osiguravajućih društava na zadovoljavajućim su razinama.

Ne može se naslutiti kada će se vratiti život koji su svi poznavali, ali sigurno je da će ova globalna kriza donijeti novi način razmišljanja i poslovanja. Budućnost poslovanja uvelike će

ovisiti o mogućnosti prilagodbe poduzeća kako bi se na taj način brinuli o potrebama klijenata. Sektor osiguranja posjeduje veliki prostor i mogućnosti za napredak i razvoj. Ono što je sigurno je da će ova kriza ostaviti još mnogo negativnih posljedica, da će hrvatsko gospodarstvo biti ekonomski pogođeno te da osiguravajuća društva moraju poduzeti dodatne sigurnosne korake u vidu jačanja povjerenja potrošača.

Popis literature

1. Andrijanić, I., Gregurek, M., Merkaš, Z., (2016.), Upravljanje poslovnim rizicima, Zagreb: Libertas – Plejada
2. Andrijanić, I., Klasić, K., (2007.), Osnove osiguranja, načela i praksa, Zagreb: TEB
3. Ćurak, M., Jakovčević, D., (2007.), Osiguranje i rizici, Zagreb: RRIF Plus
4. Javorović, M., Ostojić, G., (2005.), Osiguranje i država, Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
5. Vaughan, E., T.; (2000.), Osnove osiguranja, Zagreb: MATE d.o.o.

Članci:

1. Čavrak, V.(2020.), Makroekonomija krize COVID-19 i kako pristupiti njenom rješavanju, EFZG working paper series, No. 03, 1-19
2. Kereta, J. (2005.), Upravljanje rizicima, Financije i porezi, 7/2005, 15-21
3. Kereta, J. (2010.), Tehnike i metode upravljanja rizicima, 21. SORS – susret osiguravača i reosiguravača, Sarajevo, zbornik radova, 75-82

Internet izvori:

1. Deloitte d.o.o., dostupno na: www2.deloitte.com
2. Generali osiguranje d.d., dostupno na: www.generali.hr
3. Hrvatski ured za osiguranje, dostupno na: www.huo.hr
4. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, dostupno na: www.hanfa.hr
5. Hrvatski zavod za javno zdravstvo, dostupno na: www.hzjz.hr
6. Službena stranica Vlade za pravodobne i točne informacije o koronavirusu, dostupno na: www.koronavirus.hr
7. Vlada Republike Hrvatske, dostupno na: <https://vlada.gov.hr/>

Pregled tablica i grafičkih prikaza

TABLICE

Tablica 1 – broj osiguravajućih i reosiguravajućih društava	23
Tablica 2 - zaračunata bruto premija	25
Tablica 3 - pregled čimbenika koji su utjecali na povećanje rizika u 21. stoljeću.....	32
Tablica 4 - zaračunata bruto premija u prva tri kvartala 2018.-2020. godine.....	35
Tablica 5 - turističko osiguranje – zaračunata bruto premija	43
Tablica 6 - turističko osiguranje – broj osiguranja.....	44
Tablica 7 - putno zdravstveno osiguranje – zaračunata bruto premija.....	45
Tablica 8 - putno zdravstveno osiguranje – broj osiguranja	46

GRAFIKONI

Grafikon 1 - zaračunata bruto premija.....	26
Grafikon 2 - prikaz kretanja novozaraženih osoba koronavirusom	34
Grafikon 3 - zaračunata bruto premija u prva tri kvartala 2018.-2020. godine	35
Grafikon 4 - utjecaj pandemije uzrokovane virusom COVID-19 na poslovanje osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj.....	38
Grafikon 5 - promjene prihoda u II.kvartalu 2020. u odnosu na II. kvartal 2019. godine	39
Grafikon 6 - prilike/prijetnje uočene u poslovanju	40
Grafikon 7 - utjecaj na solventnost i likvidnost poduzeća.....	41
Grafikon 8 – najkorisnije promjene i prilagodbe	42
Grafikon 9 - turističko osiguranje – zaračunata bruto premija	44
Grafikon 10 - turističko osiguranje – broj osiguranja	45
Grafikon 11 - putno zdravstveno osiguranje – zaračunata bruto premija.....	46
Grafikon 12 - putno zdravstveno osiguranje – broj osiguranja.....	47
Grafikon 13 - zaračunata bruto premija neživotnog osiguranja po mjesecima.....	47

Grafikon 14 - zaračunata bruto premija životnih osiguranja	48
Grafikon 15 - zaračunata bruto premija životnih i neživotnih osiguranja	50

PRILOZI

Prilog 1 – anketni upitnik

Poštovani,

Ijubazno Vas molim da izdvojite nekoliko minuta i ispunite anketni upitnik.

Ovom anketom želi se istražiti kako se novonastala situacija odrazila na osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj te koliko je pandemija uzrokovana virusom COVID-19 promijenila način poslovanja.

Anketni upitnik je u potpunosti anonimn, a rezultati upitnika koristit će se isključivo u znanstvene svrhe.

Zahvaljujem se na izdvojenom vremenu.

1. Smatrate li da je pandemija uzrokovana virusom Covid-19 utjecala na Vaše poslovanje:

- izuzetno negativno
- negativno
- nije utjecala
- pozitivno
- izuzetno pozitivno

2. Uspoređujući II. kvartal 2019. i 2020. godine, imate li povećanje ili smanjenje prihoda?

- Pad više od 50%
- Pad od 20-50%
- Pad do 20%
- Nije bilo promjena (+/- 5%)
- Rast do 20%
- Rast od 20-50%
- Rast više od 50%

3. Koje ste od navedenih prilika/prijetnji primijetili u svome poslovanju?

- Razvijanje internet prodaje
- Jednostavnije ugovaranje osiguranja (mail, online ugovaranje, web naplata)

- Smanjenje troškova materijala
- Porast ugovaranja svih vrsta zdravstvenog osiguranja
- Problemi s naplatom kod online ugovaranja osiguranja
- Smanjen kontakt stranke i pribavljača
- Pad ugovaranja putnih osiguranja
- Ostalo (molim Vas upišite odgovor):

4. Kako se COVID-19 odrazio na solventnost i likvidnost?

- Povećanje
- Smanjenje
- Nema promjene

5. Planirate li otpuštati radnike?

- Da
- Ne
- Već smo otpuštali

6. Koje su se promjene i prilagodbe, uvedene radi COVID-a, pokazale najkorisnije?

- Online ugovaranje polica/ slanje polica putem email-a
- Web naplata
- Rad od kuće
- Ostalo (molim Vas upišite odgovor):

7. Za koje posljedice smatrate da će do kraja godine najviše otežati Vaše poslovanje?

- Nemogućnost naplate potraživanja
- Nemogućnost redovnog plaćanja poreza, doprinosa i ostalih davanja
- Nemogućnost redovnog isplaćivanja neto plaće radnicima
- Nedostatak radne snage radi samoizolacije/karantene
- Ostalo (molim Vas upišite odgovor):

Životopis

Laura Vajdić

Državljanstvo: hrvatsko

Datum rođenja: 28. lipnja 1993.

Spol: Žensko

 (+385) 917615694

 E-adresa: laura.vajdic@gmail.com

 Adresa : Vrteci 24, 10000 Zagreb (Hrvatska)

RADNO ISKUSTVO

- Posrednica osiguranja

ZASTUPANJE U OSIGURANJU PORTO M D.O.O.

[01. rujna 2019. – Trenutačno]

- prodaja i savjetovanje

- Posrednica osiguranja

EUROHERC OSIGURANJE D.D.

[14. listopada 2018. – 24. kolovoza 2019.]

- prodaja i savjetovanje

- Rad u restoranu

LOCUS PROJEKT D.O.O. za trgovinu i usluge

[2014 – 2019]

- savjetovanje i prezentiranje restorana Spoon
- pomoćno osoblje restorana

Demonstratorica iz kolegija "Poslovna matematika"

Veleučilište Baltazar s pravom javnosti

[2014 – 2015]

- podrška studentima u kvalitetnijem savladavanju znanja

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

- Visoka stručna sprema - stručna specijalistica financijskog menadžmenta [2016 – 2020]
- Viša stručna sprema - stručna prvostupnica ekonomije (bacc. oec.)
Veučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić [2013 – 2016]
- Klasična gimnazija Zagreb [2009 – 2013]
- Ovlašteni distributer u osiguranju – *HANFA*

JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/jezici: **hrvatski**

Ostali jezici: engleski, njemački, španjolski

DIGITALNE VJEŠTINE

Komunikacijske vještine: **Izvrzne komunikacijske vještine**

Poslovne vještine: **Timski rad / Dobro organizirana / Prilagodljivost / Uporna**

Digitalne vještine: **MS Office (Excel, Word, PowerPoint) / Maxima**